

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra preprimární a primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Předčtenářské dovednosti jako indikátor raných obtíží ve čtenářské gramotnosti
Pre-reading skills as an indicator of early difficulties in reading literacy

Michaela Kovářová

Vedoucí práce: Mgr. Jolana Ronková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Rok odevzdání: 2024

Odevzdání této diplomové práce na téma „Předčtenářské dovednosti jako indikátor raných obtíží ve čtenářské gramotnosti“ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 30.6. 2024

Ráda bych poděkovala především vedoucí mé diplomové práce Mgr. Jolaně Ronkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, ochotu, vstřícnost, připomínky a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat pedagogům ZŠ Ke Kateřinkám a žákům, kteří se mnou spolupracovali.

ABSTRAKT:

Cílem diplomové práce je analyzovat, zlepšit a zhodnotit vybrané předčtenářské dovednosti žáků na počátku školní docházky, navrhnout a implementovat vhodné aktivity, které by napomohly rozvoji těchto dovedností, sledovat jejich vývoj během prvního roku školní docházky a porovnat, jak a jaké dovednosti mohou ovlivnit úspěšnost ve čtenářské gramotnosti. Hlavním cílem je změna dosavadní praxe, zásah do reality a zlepšení situace ve skupině. V diplomové práci se hledají odpovědi na výzkumné otázky, jaká je úroveň předčtenářských dovedností žáků na počátku školní docházky, jak se mění úroveň předčtenářských dovedností žáků během prvního roku školní docházky, jaké specifické předčtenářské dovednosti mohou sloužit jako indikátory raných obtíží ve čtenářské gramotnosti, jaký je vztah mezi úrovní předčtenářských dovedností a pozdějšími čtenářskými schopnostmi u žáků v 1. ročníku ZŠ, jaké intervenční strategie mohou být použity k podpoře žáků s nízkou úrovní předčtenářských dovedností. Výzkumné otázky pomáhají jasně definovat, na co se výzkum zaměřuje. Umožňují soustředit se na specifické aspekty problému a vyhnout se odklonu od cílů výzkumu.

Teoretická část diplomové práce "Předčtenářské dovednosti jako indikátor raných obtíží ve čtenářské gramotnosti" se zaměřuje na analýzu vybraných předčtenářských dovedností a jejich význam pro čtenářskou gramotnost. Tato část se věnuje definicím, významu a vzájemným vztahům mezi těmito pojmy. Teoretická část poskytuje široký teoretický rámec pro pochopení důležitosti předčtenářských dovedností a jejich vlivu na úspěšné osvojení čtenářských schopností. Vytváří tak základ pro praktickou část práce, která se zaměřuje na konkrétní šetření a analýzy prováděné s žáky a učiteli.

V praktické části se jedná o kvalitativní formu výzkumu, konkrétně o akční výzkum v několika fázích. Jsou zde představeny předčtenářské dovednosti, které byly prakticky vyzkoušeny s žáky první třídy ZŠ Ke Kateřinkám v Praze 11. Zjišťování probíhalo ve třech fázích: nejprve v říjnu 2023, kdy žáci vypracovali dvanáct pracovních listů zaměřených na zrakové a sluchové vnímání, následně v prosinci, kdy opakovali úkoly s vyšší chybovostí, a nakonec v dubnu, kdy byli znovu testováni. Výsledky ukazují, jak oslabené zrakové a sluchové vnímání ovlivňuje úspěšné zvládnutí předčtenářských a čtenářských dovedností.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Předčtenářské dovednosti, čtenářská gramotnost a pregramotnost, zrakové a sluchové vnímání

ABSTRAKT:

The aim of the diploma thesis is to analyze, improve and evaluate selected pre-reading skills of pupils at the beginning of schooling, to propose and implement suitable activities that would help the development of these skills, to monitor their development during the first year of schooling and to compare how and which skills can affect success in reading literacy. The main goal is to change current practice, intervene in reality and improve the situation in the group. The diploma thesis seeks answers to the research questions, what is the level of pre-reading skills of pupils at the beginning of schooling, how does the level of pre-reading skills of pupils change during the first year of schooling, what specific pre-reading skills can serve as indicators of early difficulties in reading literacy, what is the relationship between the level of pre-reading skills and later reading skills in pupils in the 1st year of elementary school, what intervention strategies can be used to support pupils with a low level of pre-reading skills. Research questions help to clearly define what the research is focusing on. They make it possible to focus on specific aspects of the problem and avoid deviating from the research objectives.

The theoretical part of the diploma thesis "Pre-reading skills as an indicator of early difficulties in reading literacy" focuses on the analysis of selected pre-reading skills and their importance for reading literacy. The work examines key aspects of reading preliteracy, its support within school documents and identifies early difficulties that can affect children's success in learning to read. It focuses on the development of pre-reading skills, identifying and developing the key skills that children need before beginning reading instruction. These include phonemic awareness, vocabulary, letter knowledge, visual and auditory perception, and the ability to tell a story.

In the practical part, it is a qualitative form of research, specifically action research in several phases. Pre-reading skills are presented here, which were practically tested with the first-grade pupils of ZŠ Ke Kateřinkám in Prague 11. The survey took place in three phases: first in October 2023, when the pupils prepared twelve worksheets focused on visual and auditory perception, then in December, when they repeated the tasks with a higher error rate, and finally in April when they were tested again. The results show how impaired visual and auditory perception affects the successful mastery of pre-reading and reading skills.

KEYWORDS:

Pre-reading skills, reader's literacy and preliteracy, visual and auditory perception

Obsah

Úvod.....	8
1. Čtení, jako nedílná součást života	9
1.1. Podpora čtenářských dovedností v dokumentech RVP	9
1.1.1. Dokument RVP ZV	10
1.2. Gramotnost	12
1.2.1. Čtenářská gramotnost	12
1.2.2. Počáteční čtenářská gramotnost	13
1.2.3. Předčtenářská gramotnost, čtenářská pregramotnost.....	14
1.3. Klíčové předčtenářské dovednosti.....	14
1.3.1. Vlivy na výuku čtení	15
1.3.2. Klíčové předčtenářské dovednosti.....	15
1.3.1.1. Smyslové vnímání – sluchové	16
1.3.1.2. Smyslové vnímání – zrakové.....	16
1.3.1.3. Kognitivní dovednost – paměť	16
1.3.1.4. Kognitivní dovednost – myšlení.....	17
1.3.1.5. Kognitivní dovednost – představivost, fantazie	17
1.3.1.6. Řečové a komunikační dovednosti.....	17
1.3.1.7. Orientace v prostoru a vnímání okolí, času	18
1.4. Rané obtíže	19
1.4. 1. Rané obtíže a rozvoj smyslového vnímání v oblasti sluchové percepce	19
1.4.2. Rané obtíže a rozvoj smyslového vnímání v oblasti zrakové percepce.....	27
2. Praktická část.....	37
2.1. Cíl praktické části.....	37
2.2. Výzkumné otázky.....	38
2.3. Popis skupiny	38
2.4.Práce se skupinou	39
Úkol 1.- Stíny I: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení	43
Úkol 2.- Lanovky: Postřeh a pozornost.....	44
Úkol 3.- Kuřecí cesta: Abstraktní myšlení	45
Úkol 4. - Dva stejné obrázky: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení.....	47
Úkol 5.- Stíny II.: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení.....	48
Úkol 6. - Dva stejné obrázky, i stejně otočené: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení	49
Úkol 8. - Pravolevá orientace.	51
Úkol 9. - Otočený obrázek na řádce	52

Úkol 10. - Najdi všechny tvary, které jsou stejné jako první tvar v řádku	53
Úkol 11. - Podle prvního tvaru v řádku najdi tvary stejné a označ je.....	54
Úkol 12. – Sluchové vnímání	56
Úkol 13. – Domeček.....	58
Úkol 14. – Popletená pohádka „O Červené karkulce“	60
2.5. Vyhodnocení celkových výsledků.....	64
3. Závěr.....	66
Seznam použitých informačních zdrojů	68
Literatura	68
Internetové zdroje.....	69
Seznam příloh.....	70
Pracovní list č.1- Stíny	70
Pracovní list č.2 – Postřeh a pozornost – lanovky	71
Pracovní list č.3 – Abstraktní myšlení– Kuřecí cesta.....	72
Pracovní list č.4 – Dva stejné obrázky	73
Pracovní list č.5	74
Pracovní list č.6 - Dva stejné obrázky, i stejně otočené	75
Pracovní list č. 7 - Budíky	76
Pracovní list č. 8 – Pravolevá orientace.....	77
Pracovní list č. 9. – Otočený obrázek na řádce.....	78
Pracovní list č. 10. – Stejně tvary	79
Pracovní list č. 11. – Stejně tvary II.	80
Pracovní list č. 12. – Sluchové vnímání	81
Pracovní list č. 13. – Domeček a popletená pohádka	82
Seznam tabulek.....	83
Seznam obrázků	84

Úvod

Práce se zabývá metodami rozvoje porozumění začínajících čtenářů, tak abychom docílili co nejlepšího stupně připravenosti ke čtení. Také zkoumá klíčové aspekty čtenářské pregramotnosti, její podporu v rámci školských dokumentů a identifikuje rané obtíže, které mohou ovlivnit úspěšnost dětí při výuce čtení. Zaměřuje se na vývoj předčtenářských dovedností, na identifikaci a rozvoj klíčových dovedností, které děti potřebují před zahájením výuky čtení. Sem patří fonematické uvědomění, slovní zásoba, znalost písmen, zraková a sluchová percepce a schopnost vyprávět příběh. Práce se také zabývá pojmy čtenářská gramotnost a pregramotnost, rozdíly mezi čtenářskou gramotností a pregramotností, včetně definic a jejich významu pro vzdělávací proces. Součástí je i přehled nejnovějších výzkumů a teorií o tom, jak rané dovednosti ovlivňují dlouhodobé čtenářské schopnosti. Zajímá se také o pedagogické praxe. Analyzuje různé pedagogické přístupy a metodiky používané k rozvoji předčtenářských dovedností. Více se rozepisuje o zrakovém a sluchovém vnímání, vypisuje teoretické základy zrakového a sluchového vnímání, jejich význam pro čtenářské dovednosti a metody jejich rozvoje v předškolním a raném školním věku. Práce také vychází z analýzy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a předškolní vzdělávání (RVP PV) z hlediska podpory čtenářských dovedností. Jsou zde rozebrány konkrétní cíle a očekávané výstupy v oblasti čtenářské gramotnosti uvedené v těchto dokumentech. V části Čtení jako nedílná součást života je rozebrána důležitost čtení v každodenním životě a jeho vliv na osobní i akademický rozvoj jedince. Zdůrazňuje se zde potřeba systematické podpory čtenářských dovedností od raného věku. Podrobný rozbor pojmu gramotnost je v kapitole Gramotnost, včetně čtenářské gramotnosti, počáteční čtenářské gramotnosti a předčtenářské gramotnosti.

1. Čtení, jako nedílná součást života

Současná společnost se nachází v době, kdy jsou kladeny požadavky, na zapojení technických vymožeností do běžného života. Je čas rychlého rozvoje technických vymožeností, které nám mají a také i ulehčují práci i život. Náš život se neustále zrychluje a klade naopak na některé dovednosti větší nároky. Do této oblasti, která zaznamenává čím dál tím větší tlak je dovednost kvalitního čtení, porozumění čtenému.

Plně využíváme dovednosti čtení v běžném životě, kdy získáváme informace z různých zdrojů, které poté třídíme, porovnáváme, vyhodnocujeme a dále s nimi pracujeme. Pokud však čtenému neporozumíme a nerozumíme nemůžeme tyto údaje získávat. O obsahu čteného hovoříme, interpretujeme ho vlastními slovy, sdílíme s ostatními.

V současném světě tedy přibývá nutnosti dosahovat co nejvyššího stupně čtení, čtenářské gramotnosti, respektive funkční gramotnosti *“na rozdíl od gramotnosti v obvyklém významu znamená vybavenost člověka pro realizaci různých aktivit potřebných pro život v současné civilizaci. Je to gramotnost v oblasti literární, dokumentové a numerické, např. dovednost nejen číst, ale také chápat složitější texty, vyplnit formulář, rozumět grafům a tabulkám apod.”* (PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jirí; 2003) Je tedy důležité na tyto změny připravit i žáky a hledat pomocí rané diagnostiky takové činnosti, které budou tyto dovednosti žáky 1. ročníku rozvíjet a připravovat je na další rozvoj v této oblasti vzdělávání – v čtenářské gramotnosti.

Důležitou složkou rozvoje v primárním vzdělávání je navázat a prohlubovat a nadále rozvíjet již vypěstované návyky, zvyklosti v návaznosti na dovednosti v preprimárním vzdělávání. Zaměřovat se tedy na takové kompetence, které žákům takový rozvoj ulehčí, či je dobře připraví, anebo omezí další možné obtíže v dalším vzdělávání nebo i odhalí možné potíže, které by žákovi komplikovali další úspěchy ve vzdělávání.

1.1. Podpora čtenářských dovedností v dokumentech RVP

V souladu s principy kurikulární politiky zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školském zákoně), ve znění pozdějších předpisů, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP), které vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. (MŠMT,

2013) RVP ZV navazuje svým pojetím a obsahem na RVP PV. (MŠMT, 2013) V platných dokumentech pro základní i předškolní školství najdeme charakteristiku výstupů, které jsou připraveny pro plnění požadavků na dovednosti žáků v určitých oblastí, tak je tomu i u čtenářských a předčtenářských dovedností, nebo kompetencí které žáky připravují na získávání těchto dovedností.

1.1.1. Dokument RVP ZV

V Rámcovém vzdělávacím plánu pro základní vzdělávání jsou čtenářské dovednosti zařazeny do vzdělávací oblasti „Jazyk a jazyková komunikace“ „*zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazyková výuka, jejímž cílem je zejména podpora rozvoje komunikačních kompetencí, vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek: Komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a Literární výchovy. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná* (MŠMT, 2013) „*V jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání. V Literární výchově žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život. Verbální i neverbální komunikace se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím Dramatické výchovy, zařazené v RVP ZV jako doplňující vzdělávací obor.*“ (MŠMT, 2013) Na rozdíl od RVP PV má RVP ZV dané očekávané výstupy. „*Očekávané výstupy na konci 3. ročníku (1. období) stanovují jen orientační (nezávaznou) úroveň.*“ (MŠMT, 2013) Další výstupy, které jsou na konci 5. ročníku (2. období) a výstupy na konci (3.období) mají již závaznou úroveň.

Na konci prvního období se tedy předpokládá, že žák v komunikační a slohové výchově bude: *plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti, porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost, v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči, volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích, na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev, zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním, píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev, píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení, seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh.* (MŠMT, 2013) Dokument RVP PV „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je kurikulární dokument státní úrovně platný pro veškeré předškolní vzdělávání; vymezuje zejména cíle předškolního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací obsah a podmínky vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů.“ (MŠMT, 2013) „Očekávané výstupy mají, stejně jako vzdělávací nabídka, činnostní povahu.“ (MŠMT, 2013) „Očekávané výstupy jsou dílčí výstupy vzdělávání, které je možno obecně považovat v této úrovni vzdělávání za dosažitelné. Jsou formulovány tak, aby měly charakter způsobilostí (kompetencí). Zde se nejedná se o výčet jednotlivých schopností, poznatků, dovedností kognitivních i praktických, postojů a hodnot, ale o jejich vzájemné propojení, o jejich jednoduché soubory dítětem prakticky využitelné. Tyto výstupy jsou formulovány pro dobu, kdy dítě předškolní vzdělávání ukončuje, s tím, že jejich dosažení není pro dítě povinné. Každé dítě může v čase, kdy opouští mateřskou školu, dosahovat těchto výstupů v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem.“ (MŠMT, 2013)

V rámcovém vzdělávacím plánu pro předškolní vzdělávání jsou vzdělávací cíle pro vzdělávání a rozvoj čtenářské pregramotnosti začleněny do všech vzdělávacích oblastí, podle toho, kterou dovednost, klíčovou kompetenci mají u dítěte rozvíjet. Např. ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“ má učitel podporovat rozvoj a užívání všech smyslů, dále je zde rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí. (MŠMT, 2013)

Ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“ je záměrem rozvoj v oblasti psychologické podporovat duševní pohodu a psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči

a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebe nahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení. Tato vzdělávací oblast zahrnuje i tři důležité podoblasti, které jsou pro rozvoj čtenářské pregramotnosti velice důležité, je to „Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace; Sebepojetí, city, vůle“ MŠMT (2013) I v další čtvrté oblasti „Dítě a společnost“ najdeme pro rozvoj čtenářské pregramotnosti další dílčí cíle. Zde nacházíme dílčí vzdělávací cíl, kterým je „seznamování se se světem lidí, kultury a umění, nebo i vytvoření si pozitivních vztahů ke kultuře a umění.“ MŠMT (2013)

1.2. Gramotnost

Pojem gramotnost se v průběhu času měnila, měnila se a mění se podle vývoje a potřeb dané společnosti která se vyvíjí.

V prvopočátcích byla obecně gramotnost vnímána jako znalost, dovednost jednotlivce číst, psát a počítat. Dovednost, se získává v prvních ročnících školní docházky. Podle množství obyvatel určité společnosti, kteří ovládají přinejmenším funkční čtení a psaní, byla gramotnost vnímána jako indikátor vyspělosti společnosti. (Kolář a kolektiv, 2012)

S postupným vývojem společnosti se pojem gramotnost začal používat i pro jiné oblasti, které jsou nezbytné pro určitou způsobilost či schopnost v určité oblasti činnosti, jako například matematická, počítačová, informační, jazyková, přírodovědná, umělecká, finanční a sociální gramotnost.

1.2.1. Čtenářská gramotnost

V současné době je čtenářská gramotnost vnímána jako jedna z velmi důležitých dovedností, která směřuje k úspěšnému vzdělávání a úspěšného se zapojení do života. Rozvoj čtenářské gramotnosti je v současnosti důležitým faktorem ve vzdělávání ve všech vyspělých zemích, kde se klade důraz na co největší, nejlepší úroveň čtenářské gramotnosti. Již to není jen znalost pouhého čtení a psaní, v současnosti je to soubor dovedností. (Spilková a kolektiv, 2005) „Čtenářská gramotnost je komplex vědomostí a dovedností jedince, kterému umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytující v životní praxi (např. jízdní řád, návod na použití výrobku, léku). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat a zpracovávat, srovnávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj. apod. Čtenářská gramotnost je považována za součást funkční gramotnosti.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2003). Čtenářská gramotnost je stále se

rozvíjející kompetence, na kterou má vliv mnoho faktorů a je to zásadní gramotnost, která umožňuje rozvíjet ostatní gramotnosti.

V publikaci „Čtenářská gramotnost žáků 1. stupně a možnosti jejího rozvoje“ (Wildová, Vykoukalová, 2021). Wildová, Vykoukalová, přikládá členění čtenářské gramotnosti do rovin podle VÚP z roku 2010 a charakteristiku rovin:

- Vztah ke čtení – Předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti je, potěšení z četby a vnitřní potřeba číst.
- Doslovné porozumění – Čtenářská gramotnost staví na dovednosti dekódovat psané texty a zapojením dosavadních znalostí a zkušeností budovat porozumění na doslovné úrovni.
- Vysuzování – Nadto musí čtenářsky gramotný člověk umět vyvozovat z předčteného závěry, a texty posuzovat (kriticky hodnotit) z různých hledisek, včetně sledování autorových záměrů.
- Metakognice – Součástí čtenářské gramotnosti je dovednost a návyk seberegulace, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění čtenému textu a záměrně volit strategie pro lepší porozumění, pro překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření.
- Sdílení – Čtenářsky gramotný člověk je připraven své prožitky sdílet s dalšími čtenáři. Svě pochopení textu porovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, všímá si shod a přemýšlí o rozdílech.
- Aplikace – Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.

1.2.2. Počáteční čtenářská gramotnost

Jak uvádí doc. PaedDr. Wildová, CSc., v publikaci Proměny primárního vzdělávání v ČR, Portál, Praha 2005, str. 161: „Počáteční čtenářská gramotnost je širším pojmem než počáteční (prvopočáteční, elementární) čtení, neboť zahrnuje vedle rozvoje dovednosti čtení také rozvoj psaní, vyjadřování a aktivního poslechu. V počáteční čtenářské gramotnosti je zdůrazněna instrumentálnost uvedených složek komunikace (tzv. využitelnost pro rozvoj dalších „gramotností“ jedince). Důraz je, jak pokračuje R. Wildová, zároveň kladen na význam rozvoje postojových hodnot, pozitivní vnitřní motivace a aktivního vztahu k rozvíjeným dovednostem, které vytvářejí základ pro tzv. gramotnostní kompetence jedince.“ „Jde o budovanou gramotnost na počátku školní docházky, toto období je charakteristické nácvikem techniky čtení a psaní a procvičováním. Zároveň klade již od počátku nácviku důraz na rozvoj dalších

složek čtenářské gramotnosti (např. porozumění). Proto by nácvik a procvičování počátečního čtení měly být praktikovány na textech určité literární úrovně a mělo by být od počátku využíváno komunikativně.“ (Wildová, 2012)

S rozvojem počátečního čtení má české primární školství velkou tradici, a je jeho rozvoji věnována velká pozornost, pak především na nižším stupni školní docházky. Jak dále uvádí doc. PaedDr. Wildová, CSc., že pokud idea, že počáteční gramotnost, a tedy i počáteční čtení, tvoří součást čtenářské gramotnosti, pak je jasné, že rozvoj těchto dovedností patří svým významem k obdobím rozhodujícím. (str. 163) Žáci by měli mít bohatou slovní zásobu, určitý stupeň percepční / smyslové/ vyspělosti, měli by se orientovat v prostoru a také prostor vnímat, neměl by chybět určitý stupeň prostorové představivosti, vyhraněnou lateralitu /přednostní užívání jednoho z párových orgánů pohybových či smyslových/.

1.2.3. Předčtenářská gramotnost, čtenářská pregramotnost

Předčtenářská gramotnost nebo čtenářská pregramotnost je období rozvoje předpokladů pro rozvoj budoucí funkční gramotnosti zpravidla do nástupu školní docházky. Je žádoucí, jak uvádí Tomášková I. v publikaci *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost* “*Vztah ke čtení a knižce se utváří již v útlém věku, můžeme říci, že vlastně od narození. Největší podíl na rozvoji dítěte nesou rodiče. Právě oni jsou velmi důležitými činiteli při získávání prvních zkušeností dítěte s knihou a se čtením. Věk do šesti je rozhodující pro to, jak se bude dítě dál vyvíjet, jaké bude mít pracovní návyky, jaký bude mít vztah ke čtení.*“ (Tomášková, 2015)

Dále uvádí příklady, jak tento rozvoj podpořit činnostmi jako je udělat si čas na společné čtení, když rodiče předčítají dětem, nebo si sami čtou. Hrou stolních her, které rozvíjí slovní zásobu, paměť, myšlení, jemnou motoriku, orientaci na herním desce, také se řídí pravidly, které se musí respektovat. Hry jsou spojeny s rozvojem trpělivosti, s přijímáním nejen výhry, ale i prohry a vyrovnávání se s nimi. Prožité zážitky, ať už zažité společně nebo bez rodičů, slouží k rozvoji komunikace a vyjádření vlastních myšlenek. Další velký vliv na zvládnutí čtenářské pregramotnosti má nezastupitelnou úlohu i předškolní vzdělávání.

1.3. Klíčové předčtenářské dovednosti

Předčtenářské dovednosti a porozumění čtenému u začínajících čtenářů jsou již před vstupem na základní školu nesourodé. Předpokladem úspěšných předčtenářských dovedností jsou nejen genetické předpoklady, ale i prostředí z kterého začínající čtenáři přicházejí a velmi důležitý je i určitý stupeň zralosti nervového systému.

Na rozvoj předčtenářské gramotnosti má nezastupitelný vliv předškolní vzdělávání, kde se u dítěte rozvíjí schopnosti a kompetence, které jsou důležitou součástí úspěšného nastartování dovedností, které mají vliv na pozdější zdárné zvládnutí dovedností vedoucí k úspěšnému čtení.

Klíčové předčtenářské dovednosti jsou psychické funkce, které souvisejí se čtením např. pozornost, rozvoj řeči, paměť, představivost, prostorová vnímání, sluchová a zraková vnímání.

1.3.1. Vlivy na výuku čtení

Jak uvádí v I. Tomášková v publikaci „Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole“ na čtení se nepodílí jen jeden gen, ale podílí se na čtení velké množství genů, proto se může naučit číst prakticky každý jedinec. Geny, mohou i ovlivnit i některé poruchy čtení, ve spojení s některými poruchami či nezralostí centrální nervové soustavy a špatným prostředím mohou vést i k vážným obtížím se čtením a přispívají k riziku dyslexie. (Tomášková, 2015)

Dalším velkým vlivem je i úloha prostředí, kde žáci vyrůstají. Může to být prostředí nepodněné málo rozvíjející, ale i prostředí kde jedinci mezi sebou jen málo komunikují, nemají společné zážitky anebo nedokáží využít to, co je obklopuje, aby sloužilo k rozvoji. Žákům, kterým rodina poskytuje nejen dobré zázemí a prostor k rozvoji, mají lepší předpoklady zvládnout úspěšně čtení v počátečním vzdělávání. Důležitý je i faktor vzoru, v rodině se čte, navštěvují se různá zařízení (knihovna, divadlo, muzea) pozitivně ovlivňuje společné zážitky i komunikaci. (Tomášková, 2015)

Třetí faktor, který má vliv na další úspěšné zvládnutí čtení je určitá úroveň zralosti nervového systému a percepčně kognitivní zralosti. Zralost nervového systému má vliv na odolnost vůči zátěži, schopnost se soustředit, koncentrovat pozornost na určitou činnost i na vnímání, s rozvojem zrakové a sluchové analýzy, syntézy a diferenciacce. (Tomášková, 2015)

V období předškolního věku je tedy důležité se zaměřit na rozvoj smyslového vnímání, vnímání prostoru a času, rozvoj myšlení, představivosti a fantazie, které jsou z hlediska výuky čtení nezastupitelné. (Tomášková, 2015)

1.3.2. Klíčové předčtenářské dovednosti

- Smyslové vnímání
 - sluchové
 - zrakové

- Kognitivní (poznávací) dovednosti
 - paměť
 - myšlení
 - představivost a fantazie
- Řečové a komunikační dovednosti
- Orientace v prostoru a vnímání okolí, času

1.3.1.1. Smyslové vnímání – sluchové

Smyslové vnímání – sluchové, pod touto dovedností si nepředstavujeme jen „dobře slyší“ – to si můžeme představit, že sluchové ústrojí je v pořádku a jedinec nemá zdravotní omezení. Sluch je pro člověka velice důležitý, je podstatný pro osvojení řeči, pochopení pojmů a rozvoj komunikace, pokud dítě neslyší nebo má problém se sluchem, odráží se to i na řeči, vadách řeči. (Tomášková, 2015)

Mezi první vjemy u dítěte je právě naslouchání, to však nestačí. Sluchem reaguje na různé pokyny. Pomocí sluchu rozlišuje hlásky, slabiky, slova, věty, vnímá celé příběhy.

1.3.1.2. Smyslové vnímání – zrakové

Zrakové vnímání – právě zrakem člověk vnímá největší množství informací, jak udává ve své publikaci I. Tomášková zdravé dítě vnímá až 90 % vjemů. Pomocí zraku se dokážeme orientovat, vnímáme své okolí, pozorujeme jednotlivé děje a souvislosti. Pomocí zraku žák rozlišuje a určuje tvary, barvy, písmena a poznává rozdíly mezi nimi. Dále díky zraku dokáže manipulovat s předměty a díky zrakové paměti si dokáže vybavit ve své představě jednotlivé obrázky, předměty, znaky. I. Tomášková také píše, že jestliže na dítě působí více zrakových podnětů, musí tyto podněty analyzovat, vnímat, třídít, ignorovat, avšak pokud je příliš podnětů, dítě někdy není schopno si vybrat ty potřebné, a dochází k unikání pozornosti a nevnímá je. (Tomášková, 2015)

1.3.1.3. Kognitivní dovednost – paměť

Paměť je soubor psychických procesů umožňujících osvojení informací a zkušeností, jejich zapamatování, uchování a vybavování. Soubor procesů vštěpování, (uložení do paměti informace upravené do podoby, kterou dokáže paměť uchovat), uchovávání a vybavování nebo znovupoznání poznatků, jevů, procesů nejrůznější povahy a obsahu (faktů, pojmů, teorií, principů), prožitků, postojů ale i pohybů, postupů, souborů operací. Je to především proces vytváření vazeb, spojuj a asociaci mezi novou informací a již existujícími strukturami znalostí a zkušeností. Na základě zapamatování si informací díky jednotlivým analyzátorům a druhům

vnímání – paměť zraková, sluchová, pohybová. (KOLÁŘ, Zdeněk, a kolektiv, 2012) Mezi podstatné vlastnosti paměti patří rychlost zapamatování, délka udržení v paměti, rozsah a přesnost paměti. „Funkčně lze paměť rozlišovat na okamžitou, krátkodobou, dlouhodobou. U dlouhodobé paměti se rozlišuje paměť epizodická (ukládají se osobní události a časové vztahy podle časové posloupnosti) a paměť sémantická (ukládají se pojmy, významy, souvislosti)“ (PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří, 2003)

1.3.1.4. Kognitivní dovednost – myšlení

Myšlení je základní lidský poznávací proces opírající se o ostatní poznávací procesy, zprostředkovaný a zobecňující, abstrahující proces poznávání, který vede k poznání podstatných, obecných vlastností jevů a souvislostí, uskutečňuje se specifickými myšlenkovými operacemi (srovnávání, analýza, syntéza, indukce, dedukce, zobecňování, konkretizace, analogie). Nástrojem je řeč. (KOLÁŘ, Zdeněk, a kolektiv, 2012) Existují různé formy myšlení (pojem, soud, úsudek). Mezi základní procesy patří: vytváření pojmů, soustav pojmů, řešení problémů. Myšlení má i individuální vlastnosti jako je hloubka, šířka, přesnost, pružnost, kritičnost, tvořivost.

1.3.1.5. Kognitivní dovednost – představivost, fantazie

Představy jsou vybavované nebo přepracované psychické obrazy předmětů a jevů, které v daném okamžiku nevnímáme, ale které jsme vnímali v minulosti. Schopnost mít představy z minulé nebo nově vytvořené zkušenosti nazýváme představivost. V souvislosti s tím, který analyzátor se zúčastňuje představovacího procesu, rozlišujeme představy zrakové, sluchové, hmatové, čichové, pohybové aj.

V psychickém životě dětí mají představy a jejich vybavování velmi důležitou roli. Rozvoj vnímání a pozorování je pro úroveň představ rozhodující. Čím přesnější, systematictější a diferencovanější je vnímání a pozorování skutečnosti, tím přesnější a bohatší jsou představy. (Tomášková, 2015) Představivost a fantazie rozvíjí kreativitu (tvořivost).

Tvořivost je chápána jako aktivita, která přináší doposud neznámé výtvoř. Tvořivost je proces vytváření nových užitečných produktů a řešení (propojení znalosti, porozumění, originality, motivace, vůle). (PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří, 2003)

1.3.1.6. Řečové a komunikační dovednosti

Řeč je specifický lidský atribut a její úroveň ovlivňuje kvalitu myšlení. Důležitou úlohu v rozvoji dětské řeči mají rodiče a prostředí v kterém se dítě nachází. Jak uvádí ve své publikaci Havlíková H. „Chci číst jako táta s mámou“ na str. 26, k nejrychlejšímu rozvoji řečových

dovedností dochází v útlém věku dítěte, v předškolním věku a v období, kdy navštěvuje počáteční ročníky základní školy.

Komunikační dovednosti je soubor jazykových znalostí a dovedností umožňujících realizovat různé komunikační potřeby. Sdělování informací prostřednictvím jazykových prostředků může být doprovázena ještě paralingvistickými aspekty, práce s hlasem (plynulostí a rychlostí řeči, tónem hlasu a zbarvením), může být doprovázena nejazykovými prostředky (mimikou, výrazy tváře, pohyby). (KOLÁŘ, Zdeněk, a kolektiv, 2012) Pro dobrou komunikaci je potřeba rozvinutá a bohatá slovní zásoba.

1.3.1.7. Orientace v prostoru a vnímání okolí, času

Dítě se v prostoru orientuje pomocí smyslů, zapojuje zrakové, sluchové, hmatové a čichové vnímání. Dobrá orientace v prostoru a vnímání okolí a času usnadňuje život, jedinec si dokáže věci uspořádat v prostoru, dokáže se orientovat ve svém prostředí. Vnímání času je důležité na plánování úkolů, kolik času je na určitou činnost.

Již v předškolním věku mají děti zažitě pojmy na porovnávání velikosti předmětů, vnímání velikosti, dokáží odhadovat vzdálenost, uspořádání, vzájemný poměr.

Důležitým předpokladem pro budoucí zvládnutí čtení je orientace na obrázku nebo papíře, později v knížce. Dítě by se mělo orientaci a znát v pojmy: vlevo, vpravo (nejdříve na svém těle), nahoře, dole. Ovládat pojmy pod, nad, vedle, vzadu, vpředu, před, za, první, poslední, uprostřed.

1.4. Rané obtíže

Obtíž (obtížemi) rozumíme situaci nebo okolnost, která nám činní potíže nebo znesnadňuje postup k zdárnému splnění úkolu nebo cíle. Může to být překážka, jež vyžaduje vynaložení úsilí v překonání, abychom mohli docílit úspěšného výsledku.

Jestliže mají žáci dosahovat co nejlepších výsledků v oblastech vzdělávání a uspět v oblasti čtenářské gramotnosti, je důležité se zabývat otázkami, které dovednosti žákům dělají největší potíže, a jak jim předcházet, nebo jak je odstraňovat. Pokud se budeme zajímat o komplikace, které brzdí úspěšný start, je dobré je co nejdříve rozpoznat a zaměřit se na jejich nápravu, odstranění. Při zjištění náznaků problému či neupevnění nutné dovednosti se postačí včas zaměřit se na jejich rozvoj a dostatečného upevnění, tak aby potíže nebránily dalšímu vývoji. Některým známým obtížím se dá předcházet a zaměřit se na jejich rozvoj dříve, aby v pozdější době k těmto obtížím nedocházelo a nebránili úspěšnému vzdělávání.

1.4. 1. Rané obtíže a rozvoj smyslového vnímání v oblasti sluchové percepce

Sluch je pro člověka velmi důležitý, jak uvádí v I. Tomášková v publikaci *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*, je sluch předpokladem pro dobrou orientaci, je také základním prostředkem k osvojení řeči, pochopení pojmů a rozvíjí komunikaci. Jestliže dítě neslyší, nebo má problémy se sluchem, odráží se to i na rozvoji řeči, na vadách řeči. Děti s problémy sluchu se řeči naučí později, pokud jsou problémy závažnější musí se přistoupit až k alternativní komunikaci. Zde je důležité, aby sluchu věnovali pozornost rodiče už v raném dětství, zda dítě reaguje na zvukové vjemy dostatečně. (Tomášková, 2015)

Oslabení sluchového vnímání vede v k těmto potížím, jak udává I. Tomášková: ^{s. 57}

- *Mohou nastat obtíže ve výslovnosti hlásek a k chybné artikulaci.*
- *Žáci obtížně rozlišují podobné zvuky.*
- *Problémy s měkkými a tvrdými souhláskami.*
- *Potíže mohou nastat v délkách samohlásek.*
- *Při psaní může docházet k záměně písmen – žák píše, jak slyší.*
- *V písemném projevu může mít mnoho gramatických chyb.*

- *Oslabená analýza a syntéza může mít za následek obtížný rozklad slova na slabiky a na hlásky a následně skládání hlásek do slabik a do slov – tedy problémy se samotným čtením a s jeho porozuměním. Pokud dítě čtenému nerozumí, čtení samotné ho nebaví.*
- *Nedostatečně rozvinutí sluchová paměť může mít za následek, že dítě má problémy ve vybavování příběhů a pohádek.*
- *Problémy se objevují také v zapamatování říkadel a básní.*
- *Sluchová paměť ovlivňuje i psaný text – hlavně diktáty nebo zápisky, které se diktují.*

Ficová L. T. ve své publikaci (Ficová L.;2023), Hry pro rozvoj čtení od batolete po školáka, uvádí, že takové žáky s nedostatečně rozvinutým sluchovým vnímáním můžeme rozpoznat a uvádí tyto příklady např.:

- Žák je neklidný při poslechu.
- Žák špatně nebo opožděně reaguje na vyslovení svého jména nebo na vyslovení svého jména nereaguje vůbec.
- Dalším projevem nedostatečně rozvinutého sluchového vnímání je opožděná, chybějící nebo nepřesná reakce na pokyny.
- Souběh více sluchových podnětů je záležitostí, která bude žákům s nerozvinutým sluchovým vnímáním činit problémy. Způsobuje jim neklid, podrážděnost a neklid.
- Pro žáky s nedostatečně rozvinutým sluchovým vnímáním je problém i zopakovat něco, co slyšeli.
- Pro žáka s nedostatečným rozvinutým sluchovým vnímáním je omezená schopnost dělit slova nebo plynule číst.

Sluchové vnímání se rozvíjí v těchto rovinách: (Tomášková, 2015)

- **Naslouchání** (umět naslouchat, udržet pozornost při činnostech, kde je nutné zapojení sluchu)
- **Figura v pozadí, určování nebo vyčleňování jednotlivých zvuků, hlasů** (pokud nebude umět zvuky rozlišovat, bude vnímat povídání jako souvislý zvuk promíchaný mnoha jinými zvuky)

- **Sluchovou diferenciaci** (umět odlišit, rozlišit jednotlivé hlásky)
- **Fonematický sluch** (zajistí schopnost od sebe lépe odlišit podobně znějící hlásky)
- **Sluchová analýza a syntéza** (zajistí lehčí porozumění významu slov, vět, jednotlivých písmen jako prvků, které mohou snadno sdělení pozměňovat)
- **V sluchové paměti** (zapamatovat si informace sluchem)
- **Vnímání reprodukce rytmu** (i lidská řeč má určitý rytmus, čteme v určitém rytmu, dělíme slova na slabiky)

Každá z těchto rovin sluchového vnímání je pro rozvoj čtenářské gramotnosti a pro osvojení čtení stejně významná. (Ficová L., 2023),

V předškolním i počátcích školní docházky je tento rozvoj zahrnut do poslechových a herních činností, které žáci vykonávají, aniž by si uvědomovali důležitosti této činnosti. Pokud chceme docílit zlepšení, vždy postupujeme od lehčích (jednodušších) úkolů k těžším (složitějším) úkolům. Důležitým faktorem je i pravidelnost opakování činností s postupnými kroky k plnění obtížnějších úkolů. Dalším činitelem je časová dotace aktivit, která by měla být odpovídající k činnosti, věku skupiny či jedince který tyto aktivity vykonává.

Oblast rozvoje: Naslouchání

Naslouchání souvisí s vývojem řeči, pozorností i odlišení figury a pozadí. Tato dovednost je ovlivněna hlavně rodinou a jejím přístupem. (Tomášková, 2015) Schopnost naslouchat je důležitá pro školní práci a její dovednost ovlivňuje i výsledky školní práce. Je důležitá pro všechny činnosti, které přichází k žákovi sluchovou cestou. Před nástupem do školy by měla být tato dovednost v odpovídající míře zvládnuta.

Oslabená schopnost v oblasti naslouchání se u předškoláka a žáka školního věku může projevat – nezájmem o aktivity spojené s poslechem čteného textu, poslechem vyprávění, nasloucháním výkladu, instrukcí, posloucháním druhého jedince.

Rozvoj naslouchání je oblast, která se může rozvíjet od raného dětství. Tato dovednost je ovlivněna hlavně rodinou. Naslouchání souvisí s vývojem řeči, pozorností i odlišení figury a pozadí. (Tomášková, 2015)

K rozvoji dovednosti naslouchání můžeme využít tyto aktivity:

- Naslouchá osobám v rodině a ve svém okolí a opakuje po nich, odpovídá dotazům.
- Opakuje například předčítané nebo předříkané krátké říkanky.

- Poslouchá předčítání pohádek, do této aktivity se může i aktivně zapojovat, můžeme čtení přerušovat a ověřovat si, zda všemu rozumí, kladením otázek.
- Necháváme žáky, aby v příběhu pokračovali, nebo je necháváme dokončovat nové příběhy.
- Vyprávíme pozměněné, popletené pohádky, aby žák upozornil na chyby ve známém příběhu.
- Do pohádek přidáváme zvuky, slova, která tam nepatří.
- Necháváme žáky vyprávět příběhy.
- Poznávání předmětů podle sluchu, tyto aktivity jsou ve školním prostředí velmi oblíbené, žáci se pokouší určovat, který předmět vyvolat jaký zvuk, nebo zvuky se snaží tento zvuk napodobovat.
- Poznávání osoby, která určitý zvuk v blízkém okolí (např. kruhu) udělala.
- Poznávání místa, odkud zvuk vychází, žáci předmět hledají odkud zvuk vycházel, i tato aktivita patří do oblíbených školních i předškolních aktivit žáků., zde využíváme i prostorovou orientaci.
- Poslech i zpěv jednoduchých písní.
- Poznávání známých melodií, písní.
- Zeslabování, zesilování, kdy žáci vnímají intenzitu nebo zvuku.

Oblast rozvoje: Figura v pozadí (Figura a pozadí)

V této oblasti sluchového vnímání jde o dovednost, kde je nutné se dokázat soustředit na jeden určitý zvuk (sluchový podnět) a ostatní zvuky, které nejsou podstatné vyloučit. Jedná se o situaci, kdy se má žák soustředit na výklad vyučujícího a potlačit vnímání hluku z ulice. Hlas vyučujícího je pro něj figura a hluk ulice pozadím. Čím je v pozadí více zvuků, tím je těžší zaměřit pozornost na požadovaný zvuk (sluchový vjem) a soustředit se na něj. V této oblasti se cvičí i soustředění, pozornost, nenechat se vyrušit, díky tomu může žák lépe vnímat potřebné informace.

Oslabená schopnost oblasti „Figura v pozadí“ se u předškoláka a žáka mladšího školního věku může projevat špatným soustředěním na mluvený projev, špatně se soustředí

i na pokyny, snadno se tito žáci nechají vyrušit dalšími zvuky. Žák s oslabenou schopností však může vnímat více podnětů, ale pro danou chvíli nepodstatné a podstatný podnět nezachytí.

K rozvoji dovednosti figura a pozadí můžeme využít tyto aktivity:

- Uklidňující hry. (Poslouchej, co se děje na chodbě, na hřišti aj.)
- Poznáš zvuky? (Poznávání zvuků na zahradě, na hřišti aj.)
- Hry na hudebníky. (Poznávání hudebních nástrojů, které žáci dobře znají.)
- Když uslyšíš, poskoč, tleskni. (V prostředí s více zvuky dostane žák úkol, udělat pohyb nebo jiný úkol, když uslyší předem určitého jedince promluvit nebo uslyší předem domluvené slovo.)

Oblast rozvoje: Sluchová diferenciac (rozlišování)

Sluchová diferenciac je schopnost rozlišovat sluchem zvukově podobné hlásky (artikulačně nebo akusticky blízké hlásky), měkké a tvrdé souhlásky, znělé a neznělé souhlásky, krátké a dlouhé samohlásky, slabiky di-ti-ni, dy-ty-ny.

Sluchová diferenciac je opět velmi důležitá složka pro vývoj řeči, výslovnosti a nutná, správné psaní i čtení. Pokud je žákem hláska špatně rozlišená, je také nato i špatně napsaná nebo přečtená.

Oslabená schopnost v oblasti sluchové diferenciac se může projevat ve výslovnosti, ve čtení záměnami měkčení, v písemném projevu chybami v délkách, v měkčení, záměnami znělých a neznělých souhlásek, záměnou sykavek a později i v aplikaci vzorů podstatných a přídavných jmen. Jak uvádí v publikaci „Cvičení pro děti se specifickými poruchami“ V. Pokorná „pro nápravu této oblasti je důležité cvičit sluchovou diferenciac systematicky, pokud možno denně, krátce (10-15 slov), ale dlouhodobě, tedy i několik měsíců, aby se dovednost zautomatizovala.“ (Pokorná V., 2011)

K rozvoji sluchová diferenciac můžeme využít tyto aktivity:

- Zvukové pexeso
- Učíme maňáska mluvit. (Žáci opakují slova, tak aby ho naučili mluvit, pokud maňásek řekne slovo špatně, žáci ho musí opravit.)

- Rozlišování nesmyslných slov. (Žáci objevují nesmyslná slova, a říkají je správně.)
- Probouzení. (Probouzí nás slovo, které začíná na hlásku, používáme vždy slova, kde se nachází dvojice podobných hlásek, žák pokud uslyší správné slovo postaví se, zvedne ruku. Tuto hru můžeme měnit podle toho, kde chceme, aby se určená hláska nacházela. Hláska může být na konci slova, nejtěžší je, když hledaná hláska se nachází uvnitř slova.)
- Tvoříme rýmy podle dvojice obrázků.
- Krátká – dlouhá samohlásky. (Pokud žák uslyší dlouhou samohlásku, slabiku zvedne ruku.)
- Rozlišujeme di-ti-ni x dy-ty-ny. (Máme předmět ve dvou provedení měkký a tvrdý, a předmět mačkáme podle toho jakou slabiku žák slyší; např. molitanový míček a dřevěná kostička.)

Oblast rozvoje: Fonematický sluch

Fonematický sluch je schopnost jemného sluchového rozlišování. Foném je nejmenší součást zvukové stránky řeči, která má v konkrétním jazyce rozlišovací funkci. Fonematický sluch je tedy důležitý pro rozvoj řeči a správné výslovnosti hlásek a správné délky hlásek. Jak dítě, žák slyší řeč, a tak ji poté i opakuje a napodobuje, mluví. (Tomášková, 2015)

- Dvojice slov. (Vyučující říká dětem dvojice slov a děti určují, zda slova znějí stejně, nebo rozdílně. Například slovo kosa-koza, nos-noc atd.)
- Dvojice obrázků. (Učitel ukazuje dvojice obrázků, na kterých jsou jednoduché pojmy les-pes, a na řečené slovo žáci označí správný obrázek, obrázky slov se významově liší pouze jednou hláskou.)

Oblast rozvoje: Sluchová analýza a syntéza

Sluchová analýza a syntéza je rozkládání slov na slabiky a hlásky a naopak, skládání hlásek na slabiky a na slova. Tato dovednost je důležitá pro správné (bezchybné) a plynulé čtení a také pro psaní.

Sluchová analýza a syntéza jsou dovednosti, které jsou podmíněny vývojem, dělit slova na slabiky se obvykle zvládá kolem 4. roku věku, přibližně v 5. roce věku zvládá určovat první a poslední slabiku ve slově, v 6. roce pak rozkládat slova na slabiky a hlásky a skládat slova z hlásek.

Oslabená rovina sluchové analýzy a syntézy může vést k vynechávání písmen či slabik ve slově, přidávání, zaměňování, dále pak nesprávnému rozlišování hranic slov ve větě. Jestliže se snažíme o posílení v některé části oblasti sluchové analýzy a syntézy postupujeme od jednodušších úkolů ke komplikovanějším. Volíme také činnosti, které jsou pro určitou skupinu vhodné s ohledem na jejich dosavadní dovednosti. Při rozvoji v této oblasti se snažíme dodržovat i pravidlo s postupnou náročností volených slov, na kterých trénujeme aktivity.

K rozvoji sluchové analýzy a syntézy můžeme využívat tyto aktivity:

- Rozklad věty na slova.
- Počítání slov ve větě.
- Skládáme věty ze slov. (Žáci mají daný počet slov, z kterých mají větu složit.
- Rozklad slov na slabiky. (Tuto aktivitu doplňujeme tleskání a můžeme slabiky i nechat žákům počítat)
- „Hra na robota“. (Robot hláskuje slovo, žáci slovo skládají na celé slovo, můžeme tuto aktivitu dělat i obráceně, žáci pak musí říkat slovo po hláskách.
- Určování první hlásky ve slově.
- Určování poslední hlásky ve slově.
- Určování hlásky uvnitř slova.
- Slovní fotbal.
- Skládání slov. (K této aktivitě můžeme použít i různé společenské hry, luštění křížovek, osmisměrek, přesmyček, tajenek. Ke skládání můžeme také využívat papírová písmena z papírové abecedy, nebo z jiných materiálů.
- Hledám chybu, co chybí. (Aktivita, kde žáci např. hledají písmeno, které nemá ve slově být, nebo které chybí.)
- Autodiktáty, běhací diktáty.

Oblast rozvoje: Sluchová paměť

Sluchová paměť se využívá pro přijímání slyšitelných informací, které se musí pamatovat sluchem. Sluchová paměť je nezbytná pro zapamatování si informací, získávaných sluchovou cestou. Sluchová paměť hraje významný aspekt pro úspěšný start žáků ve škole, je tedy nezbytnou dovedností si informace sluchem zapamatovat a dál s nimi pracovat. I sluchová paměť, jak uvádí I. Tomášková, „má vliv na rozvoj řeči, zapamatování si jednotlivých pojmů, slov, hlásek a následně vybavování si těchto zvuků, slov a pojmů v představách“. Sluchovou

paměť žák využívá k zapamatování básní, písní, i k zapamatování čteného textu, aby ho mohl poté reprodukovat. Tato dovednost, je důležitá i procesu vzdělávání, kdy si má žák zapamatovat učivo, které vyučující vysvětluje nebo zadává plnění úkolů ústně. K rozvoji této dovednosti můžeme přistoupit už od raného dětství.

Oslabená schopnost v oblasti sluchové paměti může být jednou z potíží ve sluchové analýze a syntéze. Porucha se může projevit i tam, kde žák vypracovává, plní úkoly bez zrakové podpory.

- Zvukové pexeso.
- Reprodukovat zvuky v daném pořadí.
- Reakce na určitý zvuk, slovo určitým způsobem.
- Návčik a opakování různých říkadel, rýmů, básniček, písní.
- Pravidelné čtení, vyprávění.
- Najdi, přines, označ.
- Maňásek říká. (Žák má přesně opakovat slova, které někdo říkal ve správném pořadí.)
- Probudí tě slovo.
- Zapamatování hlásek, slabik, slov.
- Rozvíjení vět, přidáváním slov. (Žák k větě, kterou slyší, přidává slovo, větu ve správném pořadí opakuje.)
- Rozklad vět na slova.
- Skládání a rozkládání slov na slabiky.
- Skládání a rozkládání slov na hlásky.

Oblast rozvoje: Vnímání reprodukce rytmu

Vnímání reprodukce rytmu „je důležité pro čtení a uvědomění si krátkých a dlouhých samohlásek a slabik, také pro zvládnutí rytmu řeči, její intonaci a správné frázování. S tím souvisí i psaní. Vnímání reprodukce rytmu souvisí s vnímáním pohybu, s rozvojem i jemné motoriky, s orientací v prostoru a s rozvojem pravolevé orientace.“ (Tomášková, 2015)

V publikaci „Hry pro rozvoj čtení od batolete po školáka“ L.T. Ficová uvádí, zastává názor, že „vnímání rytmu je skutečně vrcholovou dovedností v oblasti sluchového vnímání a zároveň i oblastí sluchového vnímání, které se začne rozvíjet naposledy.“ (Ficová L.; 2023)

Oslabení oblasti vnímání reprodukce rytmu můžeme odhalit, když žákovi činní vytleskat slyšený rytmus problém nebo se nedokáže pohybovat v daném rytmu. Žák neslyší rytmus, nebo vnímá rytmus, ale jsou nedostatky v koordinaci pohybu. Žák také neudrží opakovat daný rytmus, zrychluje nebo zpomaluje. Obtíže vnímání rytmu oslabují žákovské dovednosti při čtení i psaní.

K rozvoji v oblasti vnímání reprodukce rytmu se používají tyto aktivity:

- Poslech rytmických celků a určování, zda jsou stejné nebo jiné.
- Opakování rytmu vnímaného dotekem. (Tukáme žákovi na záda.)
- Provádění snadných cviků v daném rytmu (např. na počítání).
- Vytleskávání jednoduchých říkanek, rozpočítadel, písniček.
- Vytleskávání slov.
- Hra na ozvěnu. (Žáci vytleskávají, co slyšeli.)

1.4.2. Rané obtíže a rozvoj smyslového vnímání v oblasti zrakové percepcie

Zrakové vnímání je způsobilost rozeznat rozdílnosti a podobnosti mezi různými objekty. Pomocí zraku vnímáme největší množství podmětů, informací, můžeme zrakové vnímání tedy považovat za jeden z nejdůležitějšího smyslu pro jedince.

V průběhu dětského vývoje se vyvíjí i zrakové vnímání. Postupný rozvoj zrakového vnímání je patrný již od narození jedince. Nejprve reaguje na světlo a tmu, poznává známé tváře, předměty. Dítě zaujmou velké pestré objekty, které se nacházejí v jeho blízkosti, zaujmou ho i pohybující se objekty. V následném období vývoje dítěte se zájem soustředí i na menší předměty, které si může brát i do rukou, dokáže sledovat pohybující se objekty (předměty i postavy). Okolo 12 měsíců věku dítěte je možné pozorovat i zájem o knihy, o prohlížení obrázků, předměty dokáže i pozorně sledovat, prohlížet. Později dokáže dítě poznávat objekty i na větší vzdálenosti. V dalším období dokáže dávat dva předměty k sobě, zasouvat do otvorů, skládat. Čím je dítě starší, tím víc dochází k diferenciaci objektů, předmětů, obrázků a detailů, polohu viděného. Začíná i postupný rozvoj zrakové analýzy a syntézy, rozvoj záměrného vedení očních pohybů.

V předškolním období se již dokáže orientovat v prostoru, dokáže třídit, porovnávat předměty, rozporovat odlišný obrázek, skládat obrázek. V období před nástupem do školy již dítě umí poznat základní barvy, vybarvovat předkreslené tvary, porovnávat, sestavovat, třídit a řadit jednotlivé předměty. V předškolní období dochází k dalšímu rozvoji prostorového a plošného vnímání a pravolevou orientaci, ta se rozvíjí až ke konci předškolního období v souvislosti s rozvojem laterality (tedy, s přednostním používání jednoho z párových orgánů).

Tak jako rozvoj sluchového vnímání se i zrakové vnímání rozvíjí v předškolním období záměrnými aktivitami, činnostmi hlavně formou hry nebo během přirozených činností dítěte. Využíváme různé pohybové aktivity, deskové hry, práce s obrázky (prohlížení knih, časopisů) spojené s komunikací, manipulační činnosti, pozorování při procházkách a sdílení zážitků. V každém případě dodržujeme didaktické zásady, že postupujeme od jednodušších úkolů k náročnějším, od jednoznačných po méně výrazné, od konkrétní k abstraktu.

Oslabení zrakového vnímání může vést k:

- *Pomalejší zapamatování grafémů a jejich následné vybavování*
- *Záměny grafémů*
- *Špatné rozlišování jednotlivých grafémů, které jsou si podobné /m–n, b–d–p–q/*
- *Zrcadlové psaní*
- *Pomalejší čtení s potížemi*
- *Problémy s porozuměním čteného, napsaného textu*
- *Problém s udržením soustředěnosti, pozornosti při čtení (přeskakování, vynechávání grafémů, slov, přeskakování řádků – neudržení se čtení na řádce)*

Žáky s nedostatečně rozvinutou zrakovou percepcí můžeme rozpoznat podle několika náznaků (signálů) jak uvádí ve své publikaci Ficová např.:

- *Žák má neupravený grafický projev (kresba, malba, později písmo)*
- *Žák má nechuť ke grafickým činnostem (kresbě, malbě, později psaní)*
- *Žákovi klesá úroveň koncentrace pozornosti při činnostech s grafickým materiálem*
- *Žák něco neustále hledá a nenalézá*
- *Žák má obtíže při pamatování objektů a tvarů*

- Žák má potíže při sledování řádků, linie, čar, špatně orientuje v textu

Zrakového vnímání se rozvíjí v těchto rovinách:

- **Pozorování běžných situací, jevů, předmětů**
- **Zraková diferenciacce, zrakové rozlišování tvarů, barev a třídění** (pokud by žák nedokázal rozpoznat co ho obklopuje, nerozpozná důležité předměty, posléze nedokáže poznat grafémy)
- **Zraková analýza a syntéza** (vyhodnotit shody a rozdíly a směry např. v detailech písmen)
- **Figura v pozadí** (rozlišování figury a pozadí, zraková pozornost)
- **Vedení očních pohybů** (díky záměrnému vedení očních pohybů dokážeme číst správným směrem i se orientovat v textu, na stránce)
- **Zraková paměť** (nezbytná právě pro čtení, opakované si vybavování abstraktních tvarů, jako jsou tvary písmen, podle již získaných zkušeností)

Do zrakového vnímání můžeme zařadit i orientaci v prostoru, ať už tím máme na mysli prostor místnosti nebo prostor na papíře, v knize a sešitě.

Oblasti zrakového vnímání velmi ovlivňují budoucí úroveň čtení i čtenářskou gramotnost. Oslabené zrakové vnímání tvoří základ pro specifické poruchy učení jako je dyslexii, souvisí i s dysortografií (promítá do opisu, přepisu a psaní diktátu, hlavně do jeho kontroly), dyskalkulií.

Oblast rozvoje: Pozorování běžných situací, jevů, předmětů

Tato oblast zrakového vnímání se rozvíjí už od narození, kdy dítě sleduje okolí a děje probíhající kolem něj. V začátcích s předměty s konkrétními předměty manipuluje a vidí je, pozoruje je. Díky zraku se naučí manipulovat s různými předměty, tím se také rozvíjí souhra oka a ruky.

K rozvoj dovednosti aktivního pozorování můžeme využít tyto aktivity:

- Komentování běžných činností, které provádíme.
- Vyprávěním, co jsme viděli.

- Popisováním, jaké hračky mají žáci rádi.
- Vyhledávání detailů u předmětů, z čeho je předmět vyrobený, na co ho používáme.
- Hry s obrázky.
- Zadáváme úkoly, co mají žáci pozorovat, čeho si mají všimnout.

Oblast rozvoje: Zraková diference, zrakové rozlišování tvarů, barev a třídění

I tato oblast zrakového vnímání se postupem času u dětí vyvíjí. Na počátku dítě dokáže odlišit jen jeden prvek, s věkem se dovednost zrakového vnímání stává diferencovanější a dítě dokáže rozpoznat i méně viditelné rozdíly, detaily. Rozlišování detailu a pozice souvisí i s rozpoznáváním předmětu bez závislosti na barvě, velikosti.

Oslabená schopnost zrakového rozlišování může mít u žáka školního věku za důsledek: pomalejší osvojování písmen a jejich zapamatování; pomalejší četní s chybovostí; zaměňování písmen, které se liší drobností /m-n, h-k/, zaměňování podobných číslic, záměnou matematických znamének v matematických operacích; špatné rozlišování u opačného postavení znaků /horno-dolního postavení, 6-9, b-p/; nedostatečné rozlišování písmen lišící se polohou vpravo-vlevo /d-b/.

K rozvoji oblasti dovednosti zrakové diference, zrakového rozlišování tvarů, barev a třídění se využívají tyto aktivity:

- Rozlišování barev, předmětů, rozlišování podobných nebo obrácených tvarů, identifikace předmětů.
- Činnosti s vyhledáváním a tříděním předmětů různých tvarů, velikostí, barev.
- Porovnávání předmětů, obrázků.
- Hledání stejných předmětů, obrázků (podle tvarů, obrysů).
- Hledání stejných obrázků podle jejich negativů, stínů.
- Hledání shod a rozdílů předmětů, obrázků.
- Hra pexeso.
- Karetní hry (černý Petr, kvarteto).
- Hra detektiva. (Žáci hledají podle obrázků, který popisujeme slovně, podle znaků které slyší.)

- Kimova hra. (Co se změnilo.; Jak vypadal obrázek.; Předměty na lavici.; Co tam nepatří.)
- Hry domina.

Oblast rozvoje: Zraková analýza a syntéza

Zrakové analýzy a syntézy je zásadní oblast zrakového vnímání pro nácvik čtení a psaní. V předškolním věku je zrakové vnímání zaměřené na celek, méně pak na jednotlivé části. Pro čtení, psaní je důležité vnímání nejen celku, ale i jeho jednotlivostí.

Oslabení zrakové analýzy a syntézy může mít u žáka ve školním věku za následek: pomalejší osvojování písmen, jejich zapamatování, záměny písmen, mohou nastat obtíže v matematice, později i v naukových předmětech např. při práci s mapou.

K rozvoji oblasti dovednosti zrakové analýzy a syntézy jsou využívány tyto aktivity:

- Skládání předmětů, obrázků z několika částí (rozstříhané obrázky, puzzle, origami)
- Montáž a demontáž stavebnic, kostek v prostoru
- Stříhání obrázků na části a opětovné skládání
- Dokreslování různých částí obrázků (žáci mohou dolepovat, hledat chybějící část)
- Překreslování vzorů v síti
- Magické čtverce (tangram)
- Obrázky z dřívěk
- Dokreslování písmen, skládání písmen z prvků
- Skládání slov z částí

Oblast rozvoje: Figura na pozadí

Při vnímání zrakových impulsů dochází k jejich uspořádávání. Celek je rozdělen na předmět, který nás zajímá přednostně (figuru) a jeho okolí (pozadí). Jde tedy o dovednost soustředit se na jeden zrakový podnět.

V předškolním období dítě vnímá obrázek jako celek, nerozlišuje tolik jednotlivé detaily. Pro čtení je však potřebné, aby žák vnímal nepatrné rozdíly mezi písmeny, slabikami a slovy,

tak aby mohl správně poznat písmena a nechybovat při čtení. Je tedy pro bezchybné čtení nutné, aby se žák naučil na obrázku rozpoznat co nejvíce podrobností.

Oslabení v oblasti figura v pozadí může vést k pomalejší orientaci na i v ploše při sledování obrazů s více prvky, obtíže mohou být i při zaměřování pozornosti na jednotlivé prvky, jejich spojením s pozadím, s podkladem, může docházet i k nepozornosti.

K rozvoji oblasti dovednosti figura na pozadí jsou využívány tyto aktivity:

- Vyhledávání a rozlišování jednotlivých tvarů ve velkém počtu jiných tvarů.
- Spojování stejných tvarů (obrázků, písmen).
- Odhalování překrývajících se obrázků
- Vyhledávání určitých tvarů na zastíněném pozadí
- Rozpoznávání psaných slov přes sebe
- Vybarvování určitého objektu v množství jiných objektů

Oblast rozvoje: Zraková paměť

Zrakově si zapamatovat vnímané objekty ve školním věku ovlivňuje učení, mimo jiné umožní i správně si pamatovat a vybavovat symboly-písmena, číslice. Zraková paměť je velmi důležitou složkou k úspěšnému zvládnutí čtení, při počátečním nácviku je třeba si zapamatovat písmena, udržet je v paměti a opakovaně si je při čtení vybavit. Zrakovou paměť zapojujeme při opakování textu, je i důležitou podmínkou v učení. Zrakovou paměť využíváme při vybavování si objektů, skládání a sestavování. Pokud pracujeme podle vzoru zapojujeme zejména krátkodobou paměť, pokud pracujeme bez předlohy využíváme zde dlouhodobou paměť.

Jedinec si musí v průběhu života zapamatovat si velké množství různých tvarů a předmětů, je potřeba se je naučit pojmenovávat a poté si je musí dokázat vybavit ve své paměti. V počátcích vývoje zrakové paměti u dítěte je důležitým pomocníkem i hmat, když si na něco může sáhnout, vyzkoušet pak zapojuje do procesu poznávání i jiný smysl a poté si tyto prožitky lépe ukládá do paměti. Zrakovou paměť trénujeme po celý život.

Oslabení v oblasti zrakové paměti může mít u dítěte ve školním věku za následek: potíže v zapamatování si a vybavení tvarů písmen, jejich rozpoznání.

K rozvoji oblasti zrakové paměti jsou využívány tyto aktivity:

- Základem nácviku zrakové paměti je popis toho, co si dítě zapamatovalo z obrázku, prostoru. Náročnost nastavujeme délkou vnímání obrázku/textu a také jejich komplikovaností, úkoly přizpůsobujeme věku i dovednostem dětí. Postupujeme od názorných představ k abstrakci. (Nejdříve pracujeme s konkrétními předměty, které posléze nahrazujeme modely předmětů, obrázky předmětů a nakonec symboly (symbolický obrázek předmětu).
- Zrakovou paměť cvičíme při každodenních činnostech (co je zde nového, co se změnilo, co jsme viděli, jakou to mělo barvu atd.).
- Kreslení, překreslování, dokreslování, vybarvování.
- Obrázkový diktát (diktujeme věci nebo věci ukazujeme, žáci věci malují nebo vyhledávají obrázky vybraných věcí)
- Modelování.
- Skládání, sestavování podle i bez vzoru.
- Hledání, co se změnilo (v prostoru, na obrázku)
- Popisování prostoru, předmětu, obrázku.
- Kimova hra (žák si prohlíží a zapamatovává určitý časový limit určitý počet předmětů, poté je bez zrakové kontroly musí vyjmenovat, zakreslit, zapsat).
- Hry na postřeh a stopování.
- Společenské, deskové hry (Pexeso, Pexetrio, Kvarteto Dobble).

Oblast rozvoje: Vedení očních pohybů

Na kvalitě záměrného vedení očního pohybu závisí výkon ve čtenářských dovednostech, čtenář svým záměrným vedením očních pohybů klidně přejíždí zrakem přes řady písmen v řádce a zaznamenává písmena, slova. Důležité je správné vedení očních pohybů zleva doprava, protože česká slova se čtou a píšou tímto směrem. Další důležitým očním pohybem je pohyb odshora dolů, ten umožňuje posouvat se na další řádek při čtení i psaní. Uvědomování si pořadí je důležité nejen pro čtenářské dovednosti, ale i pro psaní a matematiku (čím číslo začíná a co následuje).

Oslabení vedení očních pohybů může vést k potížím sledovat čtený text, přeskakování z řádku na jiný řádek v průběhu čtení, vynechávání a přeskakování slov, přeskakování částí slov a jejich domýšlení, pomalejší čtení.

Při rozvoji této oblasti začínáme také od jednodušších úkolů ke složitějším při činnostech, které mají rozvíjet oční pohyby zapojujeme další smysly a procvičujeme i jiné oblasti dovedností (např. motoriku, grafomotoriku, koordinaci pohybů, soulad oka a ruky).

K rozvoji očních pohybů jsou využívány tyto aktivity:

- Pohyb (chůze, běh) po dané vyznačené trase.
- Vedení předmětů po ploše, po dané trase určeným směrem (vedení po přímé, lomené linii, i po různých vlnách a spirálách, elipsách, osmách)
- Obtahování přerušovaných čar, spojování protilehlých obrázků.
- Pokládání předmětů na vyznačená místa v určitém pořadí, i podle diktátu a následné čtení, pojmenování předmětů.
- Čtení předmětů podle stanoveného pořadí (zleva doprava, shora dolů, první, poslední, před, za; lze využít i tabulek s odkrýváním obrázků).
- Bludiště, labyrinty.
- Obrázkové čtení.
- Dějové obrázky.
- Vytváření posloupností.
- Co do řady, na řádek, do sloupce nepatří (hledání vetřelce v podobě obrázku, znaku, písmene, slova).
- Co chybí v řadě, na řádku, v sloupci (doplnění chybějícího znaku).
- Aktivity s číselnou osou.

Oblast rozvoje: Orientace v prostoru

Do oblasti zrakového vnímání můžeme zařadit i orientaci v prostoru. Pokud se chceme v prostoru orientovat zapojujeme nejen zrak, pohyby očí, ale napomáhají nám i další smyslové orgány. Orientaci v prostoru tedy chápeme jako základní dovednost, zvládat orientaci ve velkém prostoru jako je místnost, obydlí, třída, škola, ulice, město. Pro každodenní činnosti je nutná i dovednost se orientovat na ploše. Plochou chápeme malé prostory, jako je pracovní místo na desce stolu, ale i stránka v knize, list papíru, sešitu nebo tabuli.

Orientaci v prostoru využíváme v základních dovednostech kam co dáváme, nebo kterou cestou chodíme do školy, dále pak i v dalších dovednostech jako je čtení, psaní. Jak uvádí

I. Tomášková: „Pokud se dítě dobře orientuje, cítí se bezpečně a lépe se může věnovat výuce a získávání nových znalostí a vědomostí.“^{s.77}

Oslabená orientace v prostoru se může projevat špatnou orientací v neznámém prostředí, těžkopádnou orientací v pohybových hrách, problémy při čtení, opisu, přepisu v záměnách pořadí písmen nebo řádků, žák se hůře orientuje v textu, odhadování vzdálenosti, činnostech v matematice (orientace na číselné ose, rýsování), ve starším školním věku mohou nastat problémy v činnostech spojených s orientací na mapě, čtvercovou sítí, tabulkami.

K rozvoji orientaci v prostoru můžeme využívat tyto aktivity:

Tak jako ve všech rozvojiích postupujeme podle didaktického postupu od lehčích činností po těžší aktivity, od zvládnutého k novému, od konkrétní po abstrakci. Při rozvoji orientace v prostoru začínáme s nejjednodušší orientací v rovině vertikální (svislé) – upevňujeme pojmy nahore/dole, nad/pod; dále orientaci předozadní – vpředu/vzadu; dále orientaci v nejtěžší rovině horizontální (vodorovné) – vpravo/vlevo. Dále přidáváme orientaci v řadě – před/ za, hned před/hned za, uprostřed, mezi, první/poslední; vnímání posloupnosti číselné řady/dny v týdnu, měsíce aj., určování směru a vzdálenosti – daleko/blízko, vysoko/nízko, šikmo, proti;

- Sportovní a pohybové hry
- Šipkovaná, hledání pokladu
- Popis cesty
- Hledání předmětů v prostoru, na ploše, na obrázku
- Hledání předmětů podle nápovědy (pod/nad, před/za, vedle, mezi)
- Navigování slepého s nápovědou (dva kroky vpřed, zatoč vlevo...)
- Skládání mozaiky, kostek podle návodu.
- Hledání rozdílů.
- Spojování bodů.
- Uspořádávání do řady podle zadání (lze využívat pohádky O veliké řepě, Chaloupko, kdo v tobě bydlí aj.)
- Uspořádávání do prostoru podle zadání (z prostoru přecházíme s aktivitou i na plochu)
- Pohyb ve čtvercové síti (hledání a určování podle souřadnic, postup ve čtvercové síti podle šipek)

- Společenské hry (Domino, Dobble, Piškvorky, Lodě, Dáma)
- Luštění osmisměrek, sudoku, bludiště,
- Cestování po mapě.

2. Praktická část

2.1. Cíl praktické části

Cílem diplomové práce je analyzovat, zlepšit a zhodnotit předčtenářské dovednosti žáků na počátku školní docházky, navrhnout a implementovat vhodné aktivity, které by napomohly rozvoji těchto dovedností, sledovat jejich vývoj během prvního roku školní docházky a porovnat, jak a jaké dovednosti mohou ovlivnit/neovlivnit úspěšnost ve čtenářské gramotnosti. Hlavním cílem je změna dosavadní praxe, zásah do reality a zlepšení situace ve skupině.

Výzkum v rámci akčního výzkumu je vnímán jako reflektivní, systematický, kontrolovaný a kritický projekt, jehož cílem je prozkoumat jednotlivé aspekty reality související s řešeným problémem. Naším cílem je utvořit si ucelený a detailní obraz situace. Akční výzkum je jedním z typů výzkumu, který souvisí se změnou aktivit, které studuje. Za otce akčního výzkumu je považován původem německý americký sociální psycholog narozený Kurt Lewin (1946), který jako první zvolil termín akční výzkum ve svém článku Action Research and Minority Problems, v němž se kriticky vyjadřuje k tehdejším přístupům zkoumání skupinové dynamiky a organizací. Ve Spojených státech amerických se o popularizaci akčního výzkumu v pedagogice zasloužil především Stephen Corey (1954).

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na aplikaci a ověření těchto dovedností prostřednictvím kvalitativního výzkumu, konkrétně akčního výzkumu na vzorku žáků 1. ročníku základní školy. Na základě získaných dat bude hodnocena úspěšnost žáků v připravených úkolech a celková úroveň jejich předčtenářské pregramotnosti. Dále bude sledováno, jakým způsobem a do jaké míry se tyto dovednosti rozšíří alepší během školního roku.

Akční výzkum jsme upravili podle Whithheada (1993), který ho prezentuje jako cyklus sestávající z pěti kroků:

- problém, který se objevil v praxi;
- představa o řešení problému;
- aktivita k zvolenému řešení;
- vyhodnocení výsledků aktivit, vedoucích k řešení problému;
- modifikace problému.

Akční výzkum se tedy chápe jako nástroj, který učitelům pomáhá řešit problémy školní praxe a zároveň uskutečňovat v této praxi inovace. Učitel se zde objevuje v obtížné dvojroli výzkumníka a aktivního účastníka akce zároveň.

Jako jedna z metod záznamu a analýzy dat byla použita metoda **Pedagogického deníku** v podobě sešitu nebo volných listů jako záznam dění učitelské praxe s popisnými pasážemi – chování žáků, jednání učitele, zaznamenání jevů, popis uspořádání třídy, rekonstrukce rozhovorů, interpretující pasáže – pokusy o objasnění jevů, vlastní úvahy, nápady, spekulace.

2.2. Výzkumné otázky

1. Jaká je úroveň předčtenářských dovedností žáků na počátku školní docházky?
2. Jak se mění úroveň předčtenářských dovedností žáků během prvního roku školní docházky?
3. Jaké specifické předčtenářské dovednosti mohou sloužit jako indikátory raných obtíží ve čtenářské gramotnosti?
4. Jaký je vztah mezi úrovní předčtenářských dovedností a pozdějšími čtenářskými schopnostmi u žáků v 1. ročníku ZŠ?
5. Jaké intervenční strategie mohou být použity k podpoře žáků s nízkou úrovní předčtenářských dovedností?

2.3. Popis skupiny

Zjišťování bylo prováděno ve dvou fázích na sídlištní škole ZŠ Ke Kateřinkám, v Praze 11, kde v rámci hodin českého jazyka žáci jedné třídy prvního ročníku vypracovali sérii pracovních listů. V období října 2023 žáci vypracovali dvanáct pracovních listů na zjištění míry dovedností v oblasti vybraných dovedností ve zrakovém a sluchovém vnímání.

Po vypracování prvních dvanácti úkolů – pracovních listů byly vždy na úvod hodin pravidelně zařazovány některé vybrané aktivity pro rozvoj zrakového vnímání. Žáci, kteří zaznamenali v určitých úkolech vyšší chybovost v období prosince opakovaně vypracovali ty úkoly, kde měli nejvyšší chybovost.

Mezi první a druhou fází vypracování úkolů uplynul čas, kdy žáci upevňovali zrakové vnímání.

Třetí fáze zjišťování úspěšnosti probíhala na konci dubna, kdy žáci třídy vypracovali dva úkoly, které měli za úkol zjistit úroveň dovednosti čtení. A následné zjištění, jak dalece jim

oslabené sluchové, a především zrakové vnímání ovlivňuje v počátcích školní docházky úspěšné zvládnutí předčtenářské a čtenářské dovednosti.

Ve třídě pod vedením třídní učitelky PaedDr. Marie Brabcové a asistentky pedagoga Kateřiny Rejzkové, je celkem 22 žáků, 12 děvčat a 10 chlapců, jeden žák má stanovená podpůrná opatření ve vzdělávání, k jeho speciálně vzdělávacím potřebám jsou žákovi ve škole poskytována podpůrná opatření v rámci 3. stupně s podporou asistenta pedagoga, šest žáků je s odlišným mateřským jazykem. Žáky s OMJ ve třídě můžeme ještě rozdělit na dvě skupiny, a to na žáky s trvalým pobytem v ČR a skupinu žáků se statutem osoby s dočasnou ochranou /jedná se o žáky, kteří měli na Ukrajině trvalý pobyt a zemi opustili kvůli válce po 24. únoru 2022 včetně, a podle situace na Ukrajině se tento status prodlužuje/.

Ve třídě panují kamarádské vztahy, je zde přátelská atmosféra, žáci si pomáhají a podporují se. Při práci se nejsou výrazně soutěživí.

2.4.Práce se skupinou

Při vypracovávání připravených úkolů pracovali aktivně, úkoly plnili rádi a s chutí. Úkoly vždy plnili ti, co byli přítomni na vyučování. Pracovní listy nebyly zpětně do zadávány žákům, kteří nebyli přítomni vyučování.

Úkoly byly při zadávání seřazeny od jednoduchých ke složitějším. Všechny úlohy byly vybrány z běžně dostupných materiálů na procvičování a zdokonalování se ve předčtenářských dovednostech, na zrakové a sluchové vnímání.

Před zadáváním úkolů vždy proběhl motivační rozhovor, příběh nebo krátký podobný cvičný úkol tak, aby porozuměli zadání a pracovali samostatně. V průběhu plnění úkolů žáci nevyžadovali další doplňující informace. Po dokončení úkolu byl s žáky veden rozhovor a kladeny otázky: „Jak se jim pracovalo, zda práci rozuměli, zda byl pro ně právě dokončený úkol obtížný. “Pokud žáci museli plnit více aktivit, trvalo vypracování úkolů déle. Žákům byli tolerovány odchylky ve vypracování, například, když hledaný jev škrtili nebo zakroužkovali nebo podtrhli. Při velké chybovosti v plněných úkolech žáci ještě jednou úkol vypracovali, poté stačil pouze krátké připomenutí úkolu a žáci úkol opakovaně splnili.

Úkol, který byl pro žáky nejnáročnější byl úkol, který byl zaměřen na pravolevou orientaci – úkol, zde chybovalo 95 % žáků kteří úkol plnili.

Tabulka úspěšnosti a chybovosti daných úkolů v procentech:

Číslo úkolu	Téma úkolu	Úspěšnost v procentech	Chybovost v procentech	Úspěšnost po opravě	Chybovost po opravě
Úkol 1	Stíny I.	100 %	0 %	---	---
Úkol 2	Lanovky	56 %	44 %	56 %	44 %
Úkol 3	Kuřecí cesta	39 %	61 %	61 %	39 %
Úkol 4	Dva stejné obrázky	68 %	32 %	77 %	23 %
Úkol 5	Stíny II.	50 %	50 %	55 %	45 %
Úkol 6	Dva stejné obrázky	39 %	61 %	61 %	39 %
Úkol 7	Budíky	94 %	6 %	---	---
Úkol 8	Pravolevá orientace	5 %	95 %	5 %	95 %
Úkol 9	Otočený obrázek na řádce	78 %	22 %	100 %	0 %
Úkol 10	Stejně tvary I.	29 %	71 %	43 %	57 %
Úkol 11	Stejně tvary II.	33 %	67 %	47 %	53 %
Úkol 12	Slepice	64 %	36 %	68 %	32 %
Úkol 13	Domeček	36 %	64 %	---	---
Úkol 14	Popletená pohádka	36 %	64 %	---	---

Tabulka 1 - Tabulka úspěšnosti a chybovosti daných úkolů v procentech

Po vypracování prvních dvanácti úkolů – pracovních listů byly i nadále vždy na úvod hodin pravidelně zařazovány některé vybrané aktivity pro rozvoj zrakového vnímání a sluchového vnímání. Tak, aby žáci rozvíjeli potřebné dovednosti v oblasti zrakového a sluchového vnímání, které potřebují rozvíjet k budoucím dobrým čtenářským dovednostem a tím i úspěšnému vzdělávání. Ale také, aby žáci, kteří více chybovali v první fázi mohli opakovaně vypracovat ty úkoly, kde měli nejvyšší chybovost a splnit je úspěšně.

Do hodin, nejen do hodin českého jazyka ale i do hodin matematiky i do hodin člověk a jeho svět, byly opakovaně zařazovány tyto úkoly, které napomáhají rozvíjet potřebné zrakové a sluchové vnímání.

V oblasti zrakového vnímání pro rozvoj zrakové diferenciacce byly zařazovány aktivity: porovnávání obrázků – hledání rozdílů a shod; co se změnilo – Kimova hra; hra domino – žáci přikládali co k sobě patří; populární také byla hra na detektiva, kde poznávali obrázek podle slovního popisu vyučující; hledání stejných předmětů podle jejich negativů a stínů, které se zaměřovalo hlavně na obrysy a stíny tiskacích grafémů.

V oblasti rozvoje zrakového vnímání pro rozvoj zrakové analýzy a syntézy byly zařazovány tyto aktivity: skládání různých rozstříhaných obrázků, které měli spojitost s další aktivitou v hodině, kde žáci odhalovali např. téma hodiny, nebo objevovali nový grafém, který se budou učit; dokreslovali a skládali grafémy z prvků.

V oblasti rozvoje zrakového vnímání pro rozvoj figury v pozadí byly zařazovány tyto aktivity: vyhledávání a rozlišování jednotlivých tvarů ve velkém počtu jiných tvarů; spojování stejných tvarů, vybarvování určitého objektu v množství jiných objektů.

V oblasti rozvoje zrakového vnímání pro rozvoj zrakové paměti zařazovány tyto aktivity: Kimova hra; popisování prostoru, předmětů i obrázků; vyhledávání určitých předmětů.

V oblasti rozvoje zrakového vnímání pro rozvoj očních pohybů byly zařazovány tyto aktivity: obtahování přerušovaných čar a spojování obrázků; přikládání předmětů na vyznačená místa v určitém pořadí podle diktátu nebo podle předlohy; určování pořadí předmětů; vytváření posloupností; obrázkové čtení; čtení – vyprávění podle děje; čtení obrázků podle stanoveného pořadí (zleva doprava, shora dolů, ...); oblíbené byly aktivity jako bludiště a labyrinty; co do řádku nebo sloupce patří nebo nepatří; aktivity s číselnou osou.

V oblasti rozvoje zrakového vnímání pro rozvoj orientace na ploše byly zařazovány tyto aktivity: hledání předmětů, obrázků podle nápovědy; uspořádávání do řady; spojování bodů do určitého obrázku.

V oblasti rozvoje sluchového vnímání pro rozvoj naslouchání byly zařazovány tyto aktivity: poslech předčítaných pohádek, příběhů; pokračování ve vyprávění nebo dokončování vět příběhů; vyprávění zážitků; poslech a opakování krátkých říkanek, písní.

V oblasti rozvoje sluchového vnímání pro rozvoj v oblasti figura v pozadí byly zařazovány tyto aktivity: poznávání zvuků; poslouchej co uslyšíš; když uslyšíš poskoč nebo tleskni.

V oblasti rozvoje sluchového vnímání pro rozvoj v oblasti sluchové diferenciacie byly využívány tyto aktivity: opakování slov; opravování slov špatně vyslovených; hra „Probouzení“ – probouzí nás slovo, které začíná, končí nebo ukrývá určenou hlásku; tvoření rýmů podle dvojic obrázků; hra „Pokud máš vyskoč“ – pokud žák uslyší správnou samohlásku – krátkou, dlouho nebo určenou slabiku, kterou má na lístečku napsanou zvedne ruku nebo se postaví či udělá krok vpřed.

V oblasti rozvoje sluchového vnímání pro rozvoj v oblasti fonemického sluchu byly zařazovány tyto aktivity: vyučující ukazovala žákům dvojice obrázků, které se liší pouze jednou hláskou a žáci určovali správný obrázek (les – pes); hledání slov, které se liší jednou hláskou (noc – moc, nos – noc).

V oblasti rozvoje sluchového vnímání v oblasti sluchové analýzy a syntézy byly zařazovány tyto aktivity: slovní fotbal; určování první, poslední hlásky ve slově; rozklad a počítání slov ve větách; rozklad slov na slabiky s vytleskáváním a určováním počtu slabik; hra „Na robota“ – hláskování slov a opětovné rozkládání slova; oblíbené v této třídě bylo i luštění různých přesmyček a rébusů, tajenek.

V oblasti rozvoje sluchového vnímání v oblasti sluchové paměti byly využívány a zařazovány tyto aktivity: probudí tě slovo; vyučující zařazovala opakování různých říkadel, básniček, které využívali před určitou činností, například k procvičování a uvolňování prstů před psaním nebo před vyučováním, tak aby žáky stimulovala a nastartovali se k určité školní práci; nebo hry „Co jsi si zapamatoval“ – vyjmenování např. slov které říká maňásek, nebo co musím udělat, koupit, co jsem viděl (např. V zoo jsme viděli klokana, zebra, slova atd.).

V oblasti rozvoje sluchového vnímání v oblasti vnímání reprodukce rytmu byly zařazovány a využívány tyto aktivity: vytleskávání slov; počítání a opakování slov v určitém rytmu, hra „Na ozvěnu“ – kdy žáci vytleskávají, co slyšeli.

Aktivity k rozvoji sluchového i zrakového vnímání probíhaly i v ostatních předmětech jako např. v hodinách tělesné výchovy, kdy se žáci pohybují podle daného rytmu, reagují na určitý pokyn, orientují se při pohybových aktivitách v prostoru. V hudební výchově opakují texty písní, vytleskávají rytmus, hledají rýmy slov. Ve výtvarné výchově a v předmětu člověk a svět práce modelují, dokreslují, skládají a rozkládají různé obrázky předmětů, pracují s různými stavebnicemi, kde mají za úkol podle předlohy nebo slovního návodu skládat z dílů předměty nebo je naopak demontovat, překládají, stříhají podle zadání k dokončení určené školní práce.

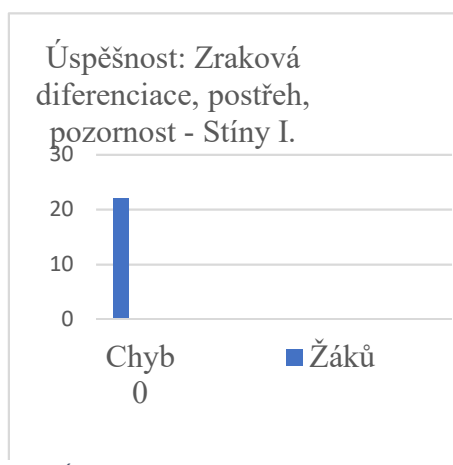
K rozvoji sluchového i zrakového vnímání ve všech oblastech těchto percepcí slouží aktivity, které se provádí ve všech výukových naukových oblastech prvního ročníku, tak aby žáci dosahovali co nejlepších výsledků v klíčových předčtenářských dovednostech a byli tak dobře připraveni na dovednosti, které jsou nutné úspěšnému čtenářství a konečně, aby dosahovali úspěchů v souborech dovedností, které společně tvoří čtenářskou gramotnost.

Úkol 1.- Stíny I.: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení

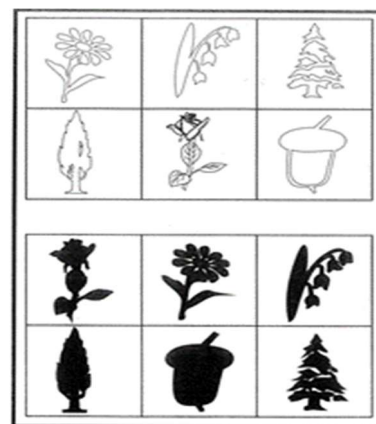
Pro splnění tohoto úkolu žák musí umět a dokáže: Zachovat stálost předmětu a vidět hranice obrázku, které tvoří obrys.

Význam pro školní dovednosti: Porovnávání stejných tvarů a písmen a slov. Pracovní list byl vybrán v publikaci „Šimonovy pracovní listy 2 – Obrázky, geometrické tvary“ od Markéty Mlčochové, publikace byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2015, v Praze. Pracovní list se zaměřuje na zrakovou diferenciaci, pozornost, postřeh a myšlení, jemnou motoriku.

Žáci měli za úkol přiřazovat obrázky, které k sobě patří. Před zadáním samotného úkolu zazněl motivační příběh, o zahrádce u lesa a zlé čarodějnici, která všechny květiny i stromy nechala obarvit černou barvou. Žáci poté poznávali černé zakleté obrázky přírodnin. V druhé fázi dostali obrázky bílé, kterými měli přelepit černé. Po nastříhání a nalepení si mohli obrázky vybarvit. Vybarvování byl dobrovolný úkol a splnili ho pouze někteří. Na práci nebyl stanovený žádný časový limit na vypracování. Tento úkol všichni žáci splnili úspěšně, nikdo nechyboval. Doba vypracování se lišila v návaznosti na dovednosti v oblasti motoriky, kdy žáci měli tabulku s obrázky rozstříhat a nalepit, a také jak dalece obrázky vybarvovali. Nejrychlejší splněný úkol odevzdávali za 5 minut od pobídnutí k práci, nejpomalejší práci odevzdal za 9 min.

Graf 1 Úspěšnost: Zraková diferenciacie, postřeh, pozornost - Stíny I.

Obrázek 1- pracovní list č.1

Úkol 2.- Lanovky: Postřeh a pozornost

Pro splnění tohoto úkolu žák musí umět a dokáže: Soustředěně, pozorně sledovat shody a rozdíly v objektech na ploše, orientovat se v řádku.

Význam pro školní dovednosti: Odlišení tvarů, vedení očního pohybu zleva doprava, tedy správného směru očních pohybů při čtení.

Pracovní list byl vybrán v publikaci „Rozvoj rozumových schopností u dětí v MŠ“ od Jitky Fořtíkové, publikaci ilustrovala Edita Plicková, a byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2014, v Praze.

Pracovní list se zaměřuje na postřeh a pozornost, vedení očního pohybu.

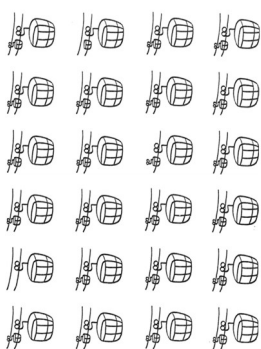
Postřeh a pozornost je schopnost, kterou můžeme u žáků trénovat a rozvíjet. Rozvíjet ji můžeme opakovaným nácvičením pozorování a soustředění se na porovnávání a pozorování zobrazení, které se liší velikostí, tvarem, nebo určitým detailem jednotlivých objektů.

Znění zadání pro žáky bylo, že se na horách porouchaly lanovky. Žák měl za úkol v každém řádku objevit a označit lanovku, která má nějaký problém a liší se od ostatních.

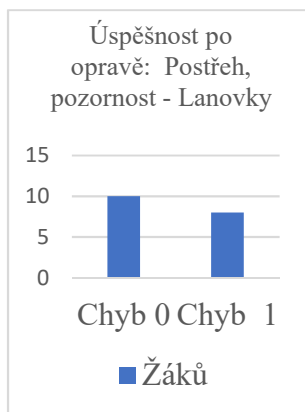
Tento úkol plnilo celkem 18 žáků, žáci na tento úkol neměli stanovený časový limit, kdy musí úkol odevzdat, mohli tedy pracovat podle svého tempa, to znamená, že se nemuseli zabírat časovým limitem.

Nejrychlejší žáci tento úkol odevzdávali za minutu od vyzvání k samostatné práci, nejpomalejší žák práci odevzdal za 10 min. Tento úkol už pro některé žáky vyžadoval většího soustředění na práci, vyžadoval větší pozornost. Zde už projevilo, jak kteří žáci se dokáží soustředit a pečlivě pozorovat a hledat rozdíly a nacházet drobné odlišnosti. U dvou žáků při prvním vypracování tohoto úkolu nastala větší chybovost, tedy že nenašli ve třech řádcích porouchanou lanovku. Po opakovaném plnění tohoto úkolu po osmi týdnech, od prvního vypracování, tito dva žáci úkol vypracovali s menší chybovostí, a nenašli pouze jedinou odlišnou lanovku.

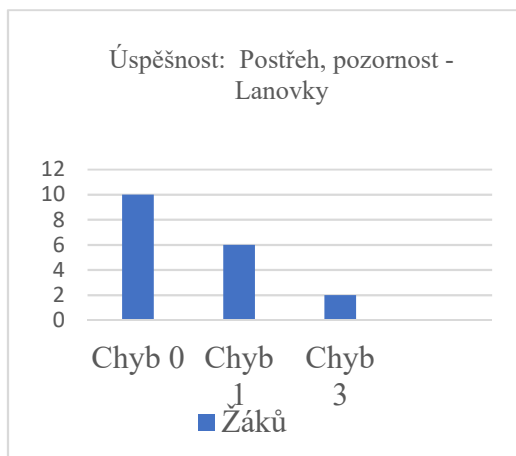
POSTŘEH A POZORNOST – LANOVKY

Obrázek 2 – Pracovní list 2.

Graf 2 - Úspěšnost po opravě: Postřeh, pozornost – Lanovky

Graf 3 - Úspěšnost: Postřeh, pozornost – Lanovky

Úkol 3.- Kuřecí cesta: Abstraktní myšlení

Pro splnění tohoto úkolu žák musí umět a dokáže: Rozpoznat rozdílné tvary, zapamatovat si zadání k vypracování úkolu, vědomá pečlivá práce.

Význam pro školní dovednosti: Odlišení tvarů, vedení očního pohybu po ploše pracovního listu, zapamatování si podmínek k úspěšnému vypracování úkolu.

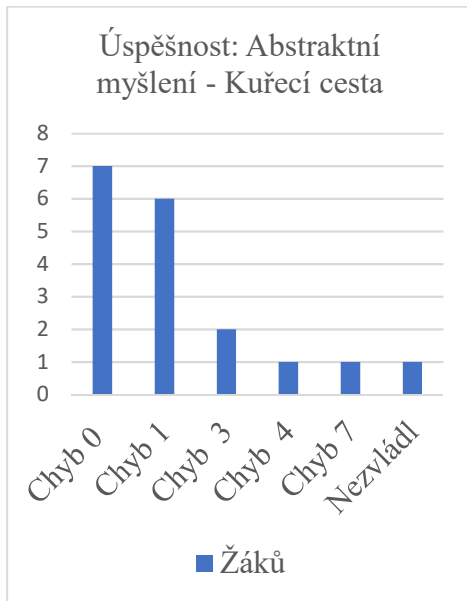
Pracovní list byl vybrán v publikaci „Rozvoj rozumových schopností u dětí v MŠ“ od Jitky Fortíkové, publikaci ilustrovala Edita Plicková, a byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2014, v Praze.

Pracovní list se zaměřuje na analytickou schopnost myšlení, která zpracovává určitý smyslový podnět a zároveň při něm má odpoutat od určitých atributů, vlastností a souvislostí daného objektu. Určité atributy, vlastnosti či souvislosti jsou oddělovány od sebe jako podstatné a nepodstatné znaky. Abstrakce je tedy proces zobecnění, kdy se pracuje s geometrickými tvary a symboly. V období preprimárního vzdělávání se pracuje na rozvoji abstraktního myšlení skládáním a vytváření obrazců z různých tvarů, a také poznávání geometrických tvarů jako obrazci, které žáci poznávají v běžném životě např. dopravní značky.

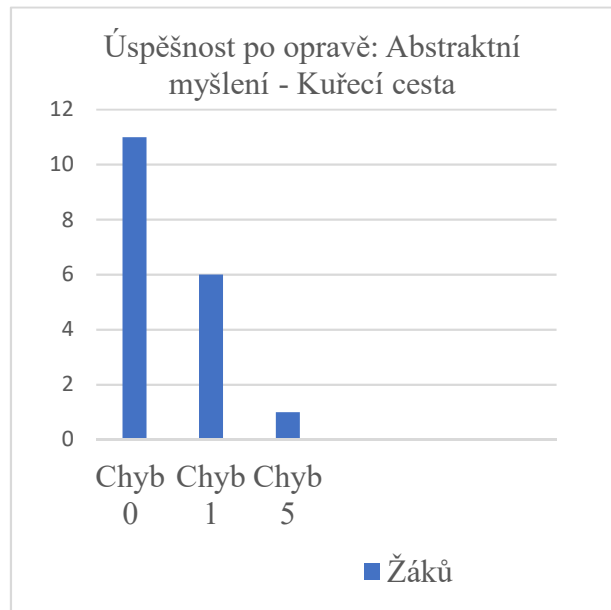
Žáci měli za úkol pomoci najít slepičce cestu ke ztracenému kuřátku. Další podmínkou bylo, že se slepička smí pohybovat pouze po prázdných, nijak nevybarvených, nevyšrafovaných tvarech a také nesmí šlápnout na trojúhelníky. Vyznačit měli její cestu čarou. Na tento úkol nebyl stanoven k vypracování žádný časový limit.

Před vlastním vypracování úkolu si společně žáci pojmenovávali a popisovali znázorněné tvary a určovali, zda jsou prázdné nebo vybarvované či jinak zvýrazněné.

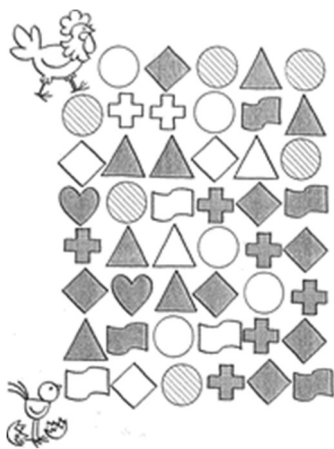
Tento úkol plnilo 18 žáků, někteří žáci ho měli vypracovaný za půl minuty od vyzvání k plnění úkolu, poslední žák ho vypracoval za dvě a půl minuty. Při hodnocení vypracovaných úkolů vyšlo najevo, že jeden žák vůbec nepochopil zadání úkolu a cestu zcela chybně, vyznačil. Po opakování plnění tohoto úkolu, který vypracovali ti žáci, kteří první úkol vypracovali se třemi a více chybami, pracovali pečlivěji a pozorněji. Pouze jeden žák i po opakování tohoto úkolu měl počet chyb 5, avšak i on se při opakování úkolu zlepšil, při prvním vypracování byl počet chyb 7.

Graf 4 - Úspěšnost: Abstraktní myšlení – Kuřecí cesta

Graf 5 - Úspěšnost po opravě: Abstraktní myšlení – Kuřecí cesta

Obrázek 3 – Pracovní list č. 3

Úkol 4. - Dva stejné obrázky: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení

Pro splnění tohoto úkolu žák musí umět a dokáže: Se zrakem orientovat na ploše a vyhledává shodné obrázky

Význam pro školní dovednosti: Rozlišování a poznávání slov ve větě, stejných tvarů a znaků.

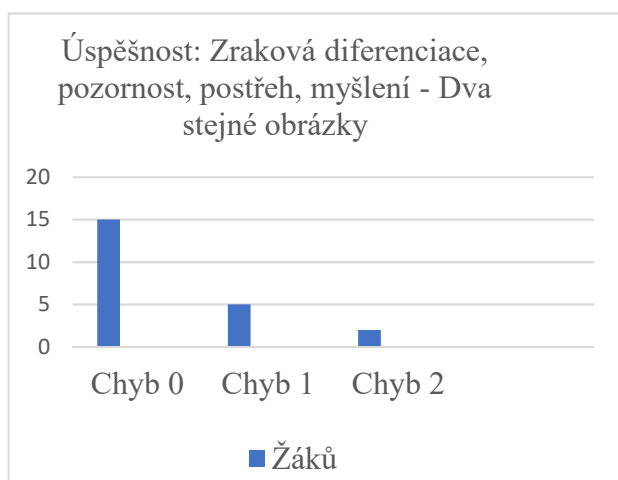
Pracovní list byl vybrán v publikaci „Šimonovy pracovní listy 2 – Obrázky, geometrické tvary“ od Markéty Mlčochové, publikace byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2015, v Praze.

Tento úkol byl zaměřen na vyhledání stejných objektů.

Před vypracováním úkolu žáci krátce určovali, co je stejné, podobné, jiné. Určovali také co je stejné, ale jen v prostoru otočené na jinou stranu, tak aby bylo jisté, že porozumí nastávajícímu úkolu.

Žáci dostali za úkol vyhledat a označit takové okénko, kde se nachází dva totožné obrázky, úkol byl bez časového limitu.

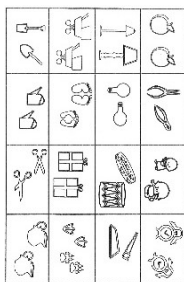
Úkol vypracovávalo 22 žáků, nejrychlejší úkol vypracovali za 2 minuty nejpomalejší byli s prací hotoví za 3 a půl minuty. Dva žáci, kteří vypracovali pracovní list a měli dvě chyby, úkol opakovali a při opakované práci již nechybovali, pracovali pozorněji.

Graf 6 - Úspěšnost: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení – Dva stejné obrázky

Graf 7 - Úspěšnost po opravě: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení – Dva stejné obrázky

Obrázek 4 – Pracovní list č. 4

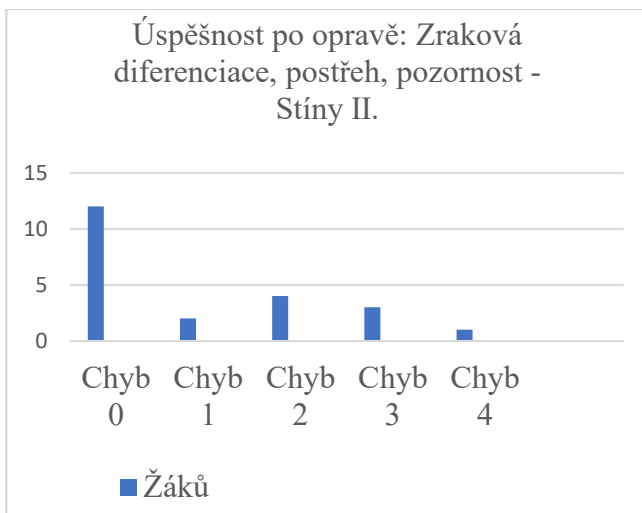
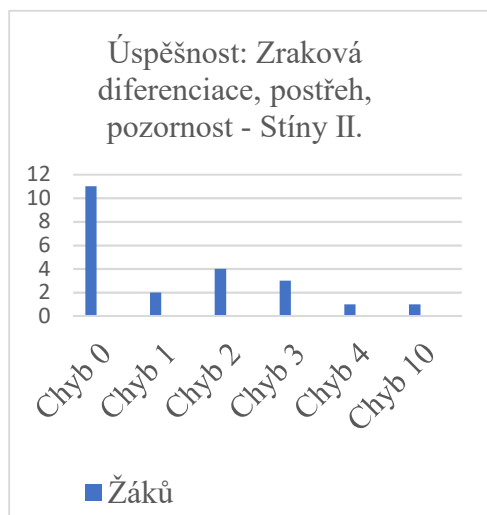
Úkol 5.- Stíny II.: Zraková diferenciacie, pozornosť, postřeh, myšlení

Pro splnění tohoto úkolu žák musí umět a dokáže: Se zrakem orientovat na ploše a vyhledává shodné obrázky.

Význam pro školní dovednosti: Rozlišování a poznávání slov ve větě, stejných tvarů a znaků.

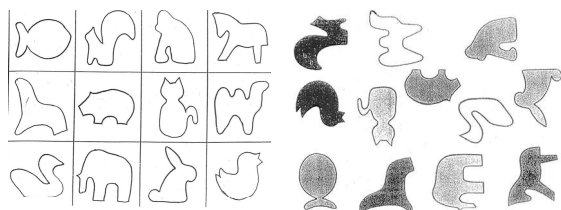
Pracovní list je zaměřený na zrakovou diferenciaci, pozornost, postřeh a myšlení, jemnou motoriku.

Žáci měli za úkol přiřazovat obrázky, které k sobě patří. Při plnění tohoto úkolu, kdy žáci měli vystříhnout a nalepit stejné obrázky na sebe, nemuselo probíhat dlouhé seznamování s úkolem, protože podobný úkol již žáci plnili. Stoupající obtížnost byla ve větším množství obrázků a jejich menší velikosti na manipulaci, tedy náročností stříhání. Obrázky jsou jednoduché siluety zvířat. Doba vypracování se lišila hlavně v návaznosti na dovednosti v oblasti motoriky, kdy žáci měli obrázky vystříhat a nalepit, na příslušný vzor, a správně otočit na připravený vzor. Nejrychlejší úkol odevzdávali za 10 minut od vybídnutí k práci, nejpomalejší práci odevzdal za 40 min. Jeden žák úkol nezvládl a opakovaně ho vypracoval, tentokrát již bez chyb. Žák, který opakoval úkol byl žák s podpůrným opatřením, kdy se projevila jeho kolísavá pozornost a tendence na činnosti ulpívat a s tím související pomalejší tempo.

Graf 9 - Úspěšnost po opravě: Zraková diferenciacie, postřeh, pozornost – Stíny II.

Graf 8- Úspěšnost: Zraková diferenciacie, postřeh, pozornost – Stíny II

Obrázek 5 – Pracovní list č. 5

Obrázek 6 – Pracovní list č. 5

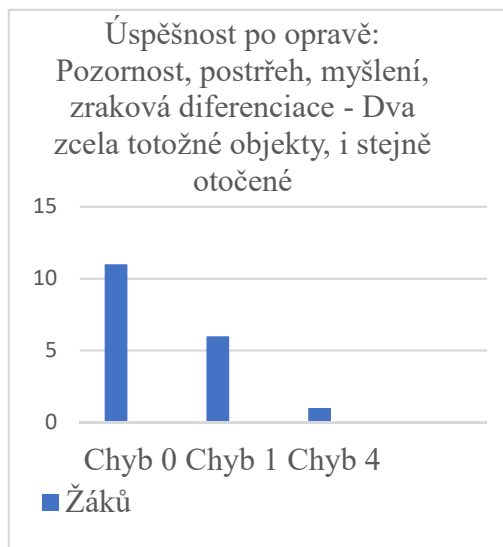
Úkol 6. - Dva stejné obrázky, i stejně otočené: Zraková diferenciacie, pozornost, postřeh, myšlení

Pro splnění tohoto úkolu žák musí ovládat a dokáže: Se zrakem orientovat na ploše a vyhledává shodné, totožné obrázky, které musí být i shodně otočené.

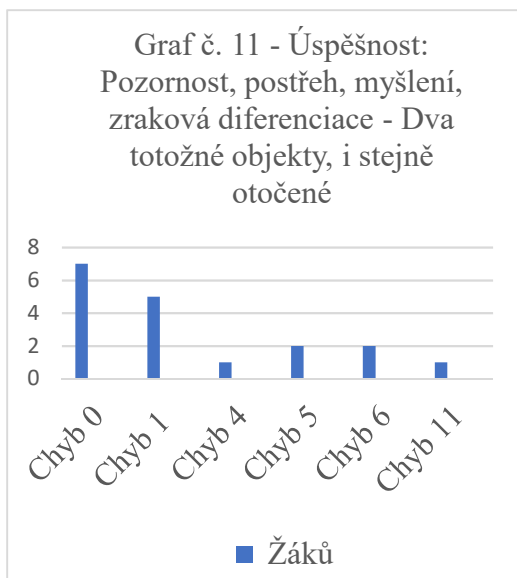
Význam pro školní dovednosti: Rozlišování a poznávání stejných tvarů a znaků – písmen, slov. Pracovní list byl vybrán v publikaci „Šimonovy pracovní listy 2 – Obrázky, geometrické tvary“ od Markéty Mlčochové, publikace byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2015, v Praze. Tento úkol byl zaměřen na vyhledání zcela stejných objektů i stejně otočených.

Na rozdíl od předcházejícího „úkolů 5.“, byl tento úkol zaměřen pozorování dvou obrázků, které však musely být i stejně otočeny. Před zadáním práce, žáci vyhledávali a manipulovali s obrázky různých předmětů, tak aby porozuměli zadání úkolu.

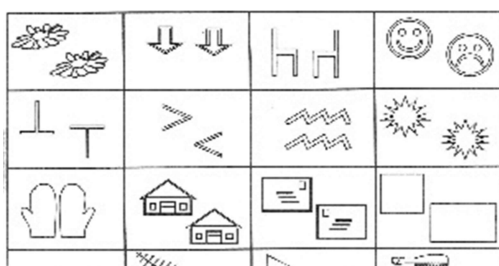
Tento úkol vypracovávalo 18 žáků, nejrychlejší úkol splnily za 1 a půl minuty, nejpomalejšímu úkol trval splnit 10 minut. Přestože se tento úkol nevypracovával hned po „5. úkolu“, jak doporučovala i autorka pracovních listů, byly chybovost výrazná. Úkol opakovaně vypracovalo pět žáků, u kterých byla při prvním zadání největší chybovost. Pravděpodobně chybovost pramenila v nedostatečném soustředění při zadávání úkolu, nebo jejímu nepochopení. Při opakovaném vypracování, již k chybování došlo v jediném případě.

Graf 10 - Úspěšnost po opravě: Pozornost, postřeh, myšlení, zraková diferenciacie - Dva zcela totožné objekty, i stejně otočené

Graf 11 - Úspěšnost: Pozornost, postřeh, myšlení, zraková diferenciacie – Dva totožné objekty, i stejně otočené

Obrázek 7 - Pracovní list č. 7

Úkol 7. - Budíky: Zraková diferenciacie, shody a rozdíly

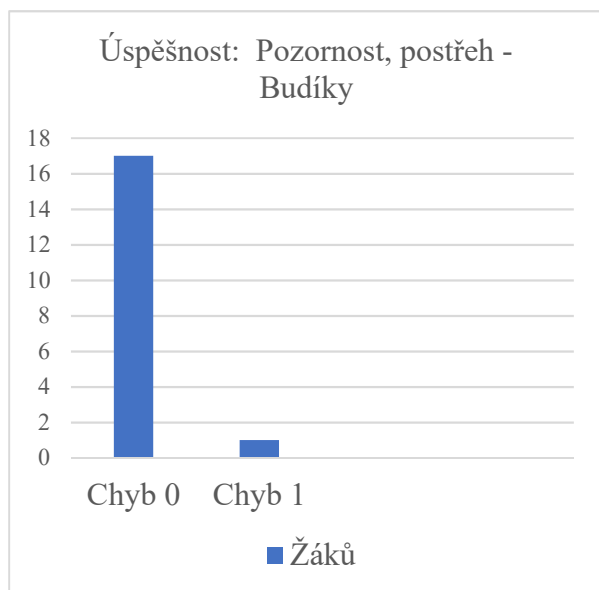
Pracovní list „Budíky“ byl použit z publikace „Shody a rozdíly – pracovní listy pro rozvoj zrakového vnímání“ strana 15, od Zdeny Michalové, kterou vydalo nakladatelství Tobiáš, rok vydání 2015, ISBN 8085808-60.

Pro splnění tohoto úkolu žák musí ovládat a dokáže: Orientovat na ploše a vyhledává shodné, diferencovat shodné obrázky.

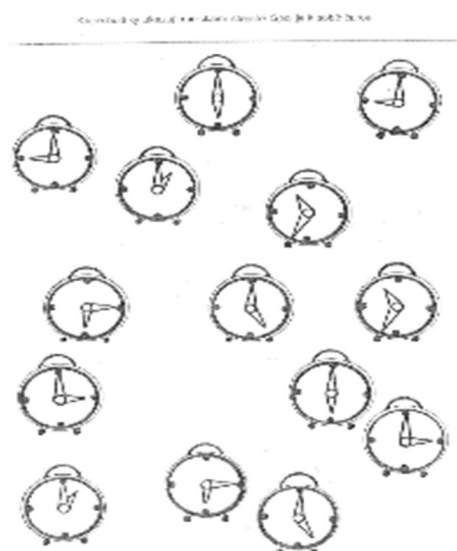
Význam pro školní dovednosti: Vyhledávání a rozlišování shodných objektů, orientace na ploše pracovního listu, rozvoj pozornosti, přesnosti a zrakové paměti.

Žáci dostali za úkol vybarvit stejně právě dva /spojit/ budíky, které ukazují ručičkami stejně. Před vypracováním tohoto úkolu nepředcházela žádná dlouhá příprava, žáci úkolu porozuměli.

Úkol vypracovalo 18 žáků, nejrychlejší žáci vypracovali úkol za minutu a půl, nejpomalejší žák vypracoval úkol za 6 min. Úkol žáci vypracovávali s chutí a nadšením. Tento úkol zvládli výborně. Nikdo nemusel úkol opakovaně vypracovávat.

Graf 12 - Úspěšnost: Pozornost, postřeh – Budíky

Obrázek 8 – Pracovní list č. 7

Úkol 8. - Pravolevá orientace.

Úkolem pro žáky bylo označit obrázky, které jsou otočeny na pravou stranu.

Pracovní list byl vybrán v publikaci „Šimonovy pracovní listy 2 – Obrázky, geometrické tvary“ str. 10, od Markéty Mlčochové, publikace byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2015, v Praze.

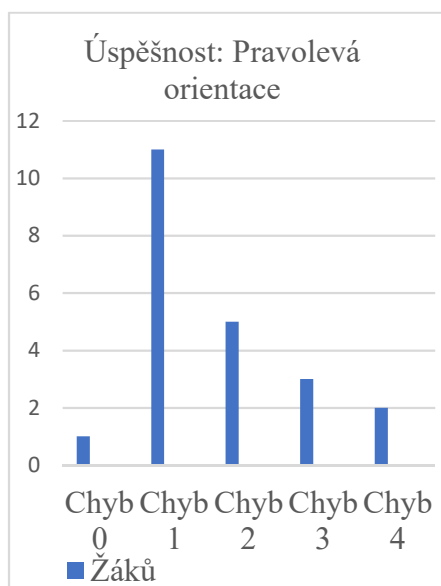
Tímto pracovním listem bylo zjistit a prověřit dovednost určování pravolevé orientace. Před tímto úkolem probíhala příprava, kde žáci určovali, co je vpravo, vlevo, nahoře, dole, určovali pravou a levou ruku. Společně jsme prošli pracovní list, kde žáci pozorovali obrázky v políčkách. Při společné přípravě žáci dostávali návodné otázky typu: „Kde má květina stonek? Jak roste?

Sledujte, kam má otočený květ.; Kam se měsíc dívá? Náповěda byla nos, kam směřuje.; U džbánu se žáci měli zaměřit na ucho.; U hrnce měli žáci sledovat držadlo, které je doprava.; U obrázku kočárku pozorovali, kam jede, zde se měli tedy řídit podle boudičky.; U posledního obrázku, pilek, žáci měli nejdříve rozhodnout, jak s pilkou řežeme, za co držíme, kam mají být otočené zuby pilky.

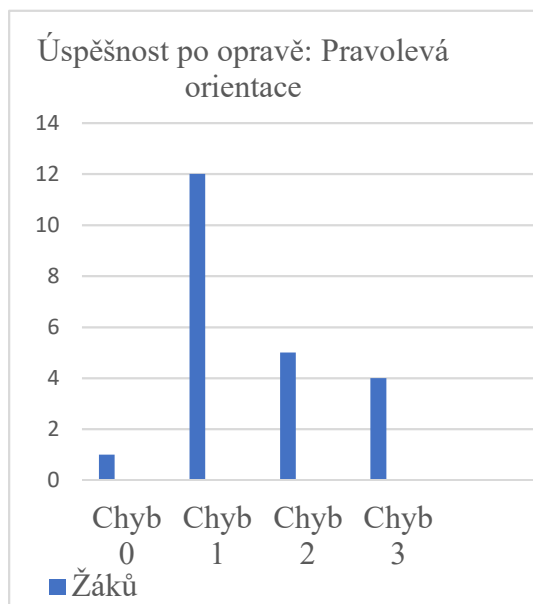
Po této přípravě začali žáci samostatně plnit zadaný úkol. Časový limit nebyl zadán. Úkol plnilo 22 žáků. Čas odevzdání úkolu byl od 5 min do 9 min.

Tento úkol i po pečlivé přípravě, byl pro žáky náročný, bezchybně úkol splnil pouze jeden žák.

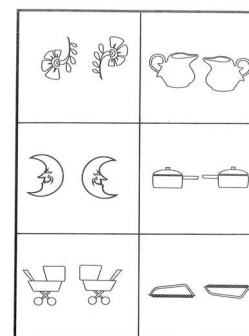
Potvrzuje se, že pravolevá orientace činí žákům prvního ročníku ještě problémy a dovednost není náležitě upevněná. Dva žáci, kteří chybovali ve čtyřech ze šesti příkladů úkol opakovali, i tak však nedošlo k výraznému zlepšení. U těchto žáků bude nutná větší pozornost, zda nedostatečné neukotvení dovednosti pravolevé orientace nepovede k závažnější specifické poruše učení.

Graf 13 - Úspěšnost: Pravolevá orientace

Graf 14 - Úspěšnost po opravě: Pravolevá orientace

Obrázek 9 – Pracovní list č. 8

Úkol 9. - Otočený obrázek na řádce

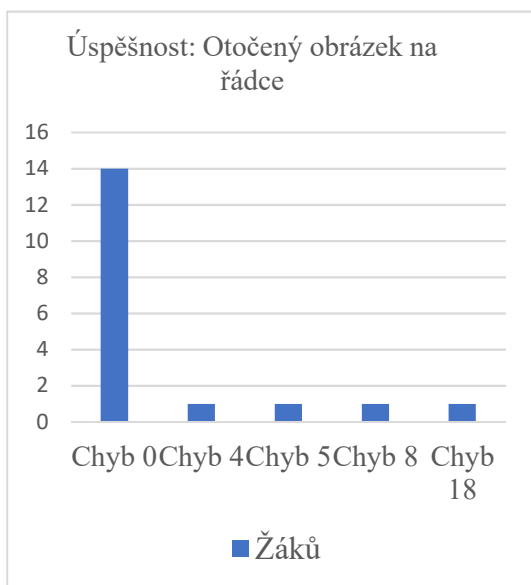
Úkolem pro žáky bylo označit takové obrázky, které jsou otočeny na opačnou stranu než ostatní. Pro splnění tohoto úkolu žák musí ovládat a dokáže: Se zrakem orientovat na řádce, vyhledávat a rozlišovat shodně otočené nebo otočené obrázky.

Význam pro školní dovednosti: Vyhledávání a rozlišování shodných objektů, orientace na řádce, rozvoj pozornosti, přesnosti a zrakové paměti.

Pracovní list byl vybrán v publikaci „Šimonovy pracovní listy 2 – Obrázky, geometrické tvary“ str. 7, od Markéty Mlčochové, publikace byla vydána nakladatelstvím Portál v roce 2015, v Praze.

Tento úkol je zaměřen na pozornost a vnímání, postřeh, zrakovou diferenciaci, pravolevé vnímání. Na každé řádce se nacházel jeden objekt otočený, žáci měli tento obrázek označit.

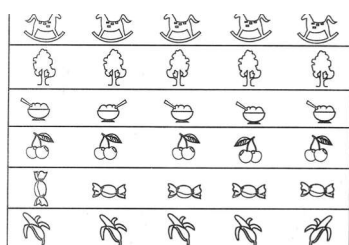
Žáci plnili úkol bez časového omezení, nejrychlejší splnili úkol za 1 minutu, nejpomalejším úkol trval 3 minuty. Čtyři žáci úkol opakovali, po opakovaném vypracování úkolu žáci úkol vypracovali správně a nechybovali. Pracovali pozorněji a s vědomou pečlivostí.

Graf 15 - Úspěšnost: Otočený obrázek na řádce

Graf 16 - Úspěšnost po opravě: Otočený obrázek na řádce

Obrázek 10 – Pracovní list č.9

Úkol 10. - Najdi všechny tvary, které jsou stejné jako první tvar v řádku.

Pro splnění tohoto úkolu žák musí ovládat a dokáže: Se zrakem orientovat na řádce, vyhledávat a rozlišovat shodné tvary.

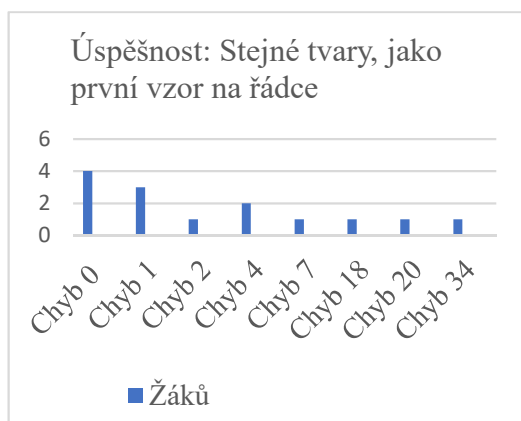
Význam pro školní dovednosti: Vyhledávání a rozlišování shodných tvarů, orientace na řádce, rozvoj pozornosti, přesnosti a zrakové paměti.

Úkol je zaměřen na zrakové vnímání – pozornost, zrakovou diferenciaci, správné oční pohyby při čtení.

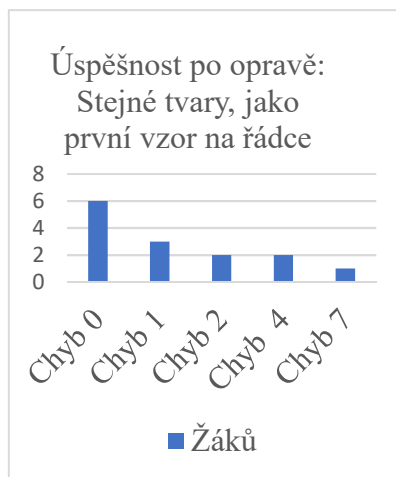
Pracovní list „Budíky“ byl použit z publikace „Shody a rozdíly – pracovní listy pro rozvoj zrakového vnímání“ strana 23, od Zdeny Michalové, kterou vydalo nakladatelství Tobiáš, rok vydání 2015, ISBN 8085808-60.

Úkol nevyžadoval speciální přípravu před vypracováním, byl pouze kladen důraz na pečlivou, pozornou práci, nebyl určen žádný časový limit ke splnění úkolu. Přesto úkol nejrychlejší žáci zvládli splnit za 2 minuty, nejpomalejší úkol vypracovávali za 5 a půl minuty. Úkol vypracovalo 14 žáků. Tři žáci úkol opakovaně vypracovali, z důvodu velké chybovosti.

Zde šlo hlavně o velkou nepozornost, nesoustředění se při plnění úkolu a snahu co nejrychleji úkol splnit, než aby šlo o neporozumění zadání úkolu. Úkol je zaměřen na vyhledání, rozpoznání abstraktních tvarů, kde bylo větší množství kombinací. Při plnění úkolu se žáci museli soustředit nejen na tvar, ale i na změny v horizontální a vertikální rovině, kde se tvary od sebe mohli lišit.

Graf 17 - Úspěšnost: Stejně tvary, jako první vzor na řádce

Graf 18 - Úspěšnost po opravě: Stejně tvary, jako první vzor na řádce

Obrázek 11 – Pracovní list č. 10

Úkol 11. - Podle prvního tvaru v řádku najdi tvary stejné a označ je

Pro splnění tohoto úkolu žák musí ovládat a dokáže: Se znakem orientovat na řádce, vyhledávat a rozlišovat shodné tvary.

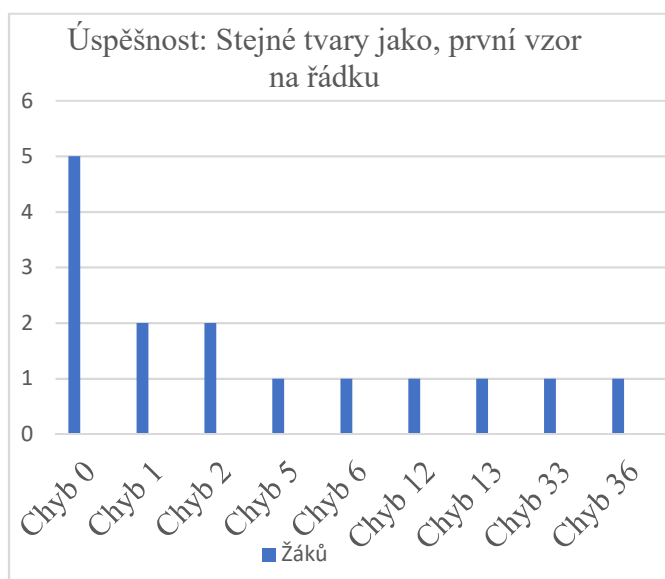
Význam pro školní dovednosti: Vyhledávání a rozlišování shodných tvarů, orientace na řádce, rozvoj pozornosti, přesnosti a zrakové paměti.

Úkol je zaměřen na zrakové vnímání – pozornost, zrakovou diferenciaci, správné oční pohyby při čtení.

Pracovní list „Podle prvního tvaru v řádku najdi stejné tvary a označ“ je byl použit z publikace „Shody a rozdíly – pracovní listy pro rozvoj zrakového vnímání“ strana 26, od Zdeny Michalové, kterou vydalo nakladatelství Tobiáš, rok vydání 2015, ISBN 8085808-60.

Úkol nevyžadoval speciální přípravu před vypracováním, byl pouze kladen důraz na pečlivou, pozornou práci, nebyl určen žádný časový limit ke splnění úkolu. Přesto úkol nejrychlejší žáci zvládli splnit za 3 minuty, nejpomalejší úkol vypracovávali za 6 minuty. Úkol vypracovalo 15 žáků. Čtyři žáci úkol opakovaně vypracovali, z důvodu velké chybovosti. Zde šlo hlavně o velkou nepozornost, nesoustředění se při plnění úkolu a snahu co nejrychleji úkol splnit, než aby šlo o neporozumění zadání úkolu. Úkol je zaměřen na vyhledání, rozpoznávání

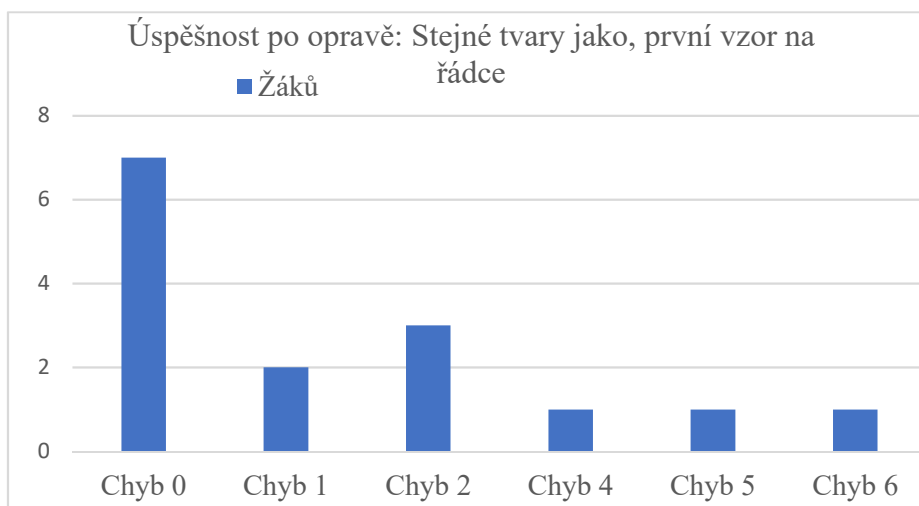
abstraktních tvarů. V tomto úkolu se abstraktní tvary shodovaly s tvary tiskacích grafémů. Při plnění úkolu se žáci museli soustředit nejen na tvar, ale i na změny v horizontální a vertikální rovině, kde se tvary od sebe mohli lišit. Abstraktní tvary se zde shodovaly s „p-b-d-q“. Právě podoba „p-b-d“ dělá žákům s oslabeným zrakovým vnímáním často obtíže, i když se nemusí ještě jednat přímo o nějakou poruchu v oblasti zrakového vnímání a posléze z ní vyplývající specifické poruchy učení, může jít v prvopočátcích jen o nepříliš důkladně ukotvené dovednosti v oblasti rozeznávání grafémů. Žáci tento úkol plnili v období, kdy se ve výuce ještě neseznamovali a ani neupevňovali grafém „p, b, d“. Podle „Metodického průvodce k výuce čtení a psaní v 1. ročníku – Čteme a píšeme s Agátou od Nové školy“ Mgr. Aleny Bány Doležalové, který byl vytvořen v souladu s RVP ZV k pracovním učebnicím „Živá abeceda a Slabikář“, které používají žáci k výuce čtení, se seznamují s malým tiskacím písmenem na konci 1. období – 1. čtvrtletí.“

Graf 19 - Úspěšnost: Stejně tvary jako, první vzor na řádce

Obrázek 12 – Pracovní list č. 11

Graf 20 - Úspěšnost po opravě: Stejně tvary jako, první vzor na řádce

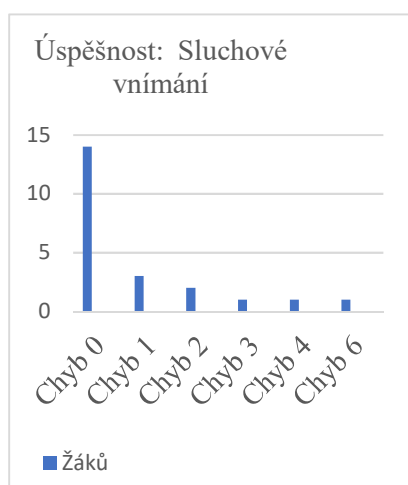
Úkol 12. – Sluchové vnímání

K vypracování úkolu 12. byl použit pracovní list z publikace „Šimonovy pracovní listy 15 – Rozvoj sluchového vnímání, rozlišování hlásek, slabik a slov“, autorka Renaty Frančíkové a Evy Štanclové. Publikaci vydalo nakladatelství Portál v Praze 2013.

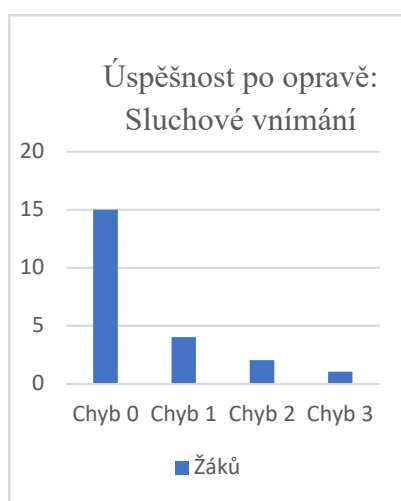
Pracovní list „Co sezobne slepice?“ je zaměřen na sluchové rozlišování stejných slabik na konci slova, rozkládání slova na slabiky. K vypracování je potřebná dovednost soustředění, postřehu a orientace na ploše, znalost předmětů vyobrazených na pracovním listě.

Jako motivace k vypracování posloužil úkol „Pomoc sezobnout všechny obrázky, které jsou nakreslené na pracovním listě a při vyslovení končí stejnou slabikou jako „slepice“ tedy „ce“. Před vypracování tohoto úkolu, předcházelo společné pojmenování všech obrázků, tak aby žáci slyšeli nejen správné pojmenování ale i správnou výslovnost. Dále proběhlo společné vymýšlení rýmů, tvoření i množného čísla např. (jedno vejce, hodně vajec, vidím namalovaná vejce). Žáci poté samostatně vypracovali zadaný úkol. Obrázky které končí na slabiku „ce“ mohli žáci označit nebo vybarvit.

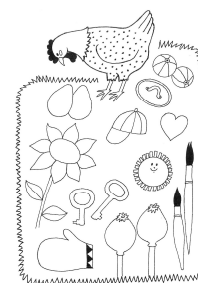
Úkol vypracovalo všech 22 žáků. Dva žáci úkol plnili ještě jednou z důvodu větší chybovosti. Ani v tomto případě žákům nebyl stanoven časový limit, za který by museli práci splnit. Práce žákům trvala v rozmezí od 5 minut do 20 minut, především podle toho, jak pečlivě vybarvovali obrázky. V jednom případě, kdy žák opakoval úkol bylo z důvodu velké nepozornosti, v druhém případě šlo o žáka se špatnou výslovností, proto mu byli ještě jednou opakovány názvy obrázků, tak aby slyšel správnou výslovnost a nenazýval si obrázky špatnou výslovností. Se sluchovým vnímáním v této třídě nemá nikdo vážné nedostatky, pouze u jednoho žáka se projevuje špatná výslovnost hlásek, a je tedy dbát na správnou výslovnost.

Graf 21 - Úspěšnost: Sluchové vnímání

Graf 22 - Úspěšnost po opravě: Sluchové vnímání

Obrázek 13 –
Pracovní list č. 12

Na konci měsíce dubna 2024 byly této skupině žáků zadány dva úkoly z publikace „Diagnostické portfolio pracovních listů k hodnocení čtenářské gramotnosti pro žáky 1. ročníků ZŠ v analyticko-syntetické metodě“ str.31. Těmito úkoly bylo zjistit úroveň v dovednosti čtení, žáků sledované skupiny, tedy nejen znalost písmen, ale i dovednost zrakové analýzy a syntézy. Dalším faktorem bylo zjistit, jak jsou žáci prvního ročníku schopni uplatnit čtenářské kompetence– například čtení s porozuměním, dále zjištění stupně jazykových znalostí a také zjištění úrovně literární zkušenosti.

V diagnostickém materiálu byl tento úkol doporučen k vypracování v období: březen–duben. Jako jeden pracovní list.

Úkol byl žáky vypracován v období doporučeném kolektivem autorů, v dubnu 2024. Pracovní list byl rozdělen na dvě části, aby žáci měli dostatek času na vypracování a také, aby je množství textu nezaskočilo a další úkoly tak nebyly ovlivněny náročností, či neporozuměním předcházejícího úkolu.

Na vypracování těchto úkolů žáci neměli stanovenou časovou dotaci, za jak dlouho musí mít práci vypracovanou. Na práci měli dostatek času a mohli tedy pracovat dle svého pracovního tempa.

Do řešení dvou posledních úkolů, může také vnést neúspěch při čtení s porozuměním skutečnost, že se ve třídě nachází 6 žáků s odlišným mateřským jazykem, než je český jazyk a znalost a porozumění je ovlivňováno právě touto skutečností.

Úkol 13. – Domeček

V tomto úkolu žáci měli za úkol dokreslit a vymalovat obrázek domečku podle popisu pod obrázkem. Podobné úkoly žáci již řešili ve „Slabikáři“ ve cvičeních, kde měli za úkol číst samostatně jednoduché věty a vybarvovat či dokreslovat části obrázků, který chyběl. Další variantou byly cvičení, kde naopak škrtili, co na obrázek nepatří, o čem nečetli, že se má nacházet na určeném obrázku.

Text tohoto úkolu obsahoval šest jednoduchých vět, které obsahovali vždy jednu informaci, podle které měli žáci dokreslit, vybarvit připravený obrázek.

Úkol plnilo 22 žáků. Žákům bylo upřesněno, že si nemusí dělat starosti s výtvarným zobrazením dokreslovaných částí. Nejrychlejší žáci úkol odevzdávali za 5 minut, nejpomalejší odevzdával za 35 minut.

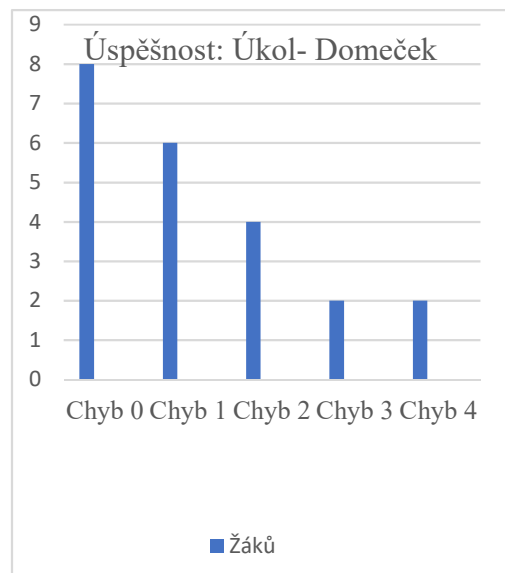
1. Dokresli a vymaluj obrázek domečku podle popisu pod obrázkem:

Domeček

Dům má červenou střechu. Na střeše je vysoký komín. V oknech visí modré záclony. Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.

Obrázek 14 – Pracovní List č.13

Graf 23 - Úspěšnost: Úkol – Domeček

Úkol 13	Chyb	Neúspěšnost jednotlivých žáků v procentech	Nezaznamenali do PL	Čas		Úspěšnost jednotlivých žáků v procentech
A 1	0	-		5 min	6	100 %
B 2	0	-		15 min	6	100 %
C 3	2	33 %	<i>Na střeše je vysoký komín. Na strom přilétl kos.</i>	16 min	4	67 %
D 4	1	17 %	<i>Na střeše je vysoký komín.</i>	18 min	5	83 %
E 5	0	-		9 min	6	100 %
F 6	1	17 %	<i>Na strom přilétl kos.</i>	10 min	5	83 %
G 7	2	33 %	<i>Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot.</i>	23 min	4	67 %
H 8	4	67 %	<i>Na střeše je vysoký komín. Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.</i>	35 min	2	33 %
I 9	4	67 %	<i>Na střeše je vysoký komín. Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.</i>	24 min	2	33 %
J 10	3	50 %	<i>Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.</i>	15 min	3	50 %
K 11	1	17 %	<i>Na strom přilétl kos.</i>	25 min	5	83 %
L 12	0	-		15 min	6	100 %
M 13	2	33 %	<i>Na střeše je vysoký komín. Na strom přilétl kos.</i>	15 min	4	67 %
N 14	0	-		11 min	6	100 %
O 15	1	17 %	<i>Pod stromem leží černý kocour.</i>	12 min	5	83 %
P 16	0	-		10 min	6	100 %
Q 17	0	-		10 min	6	100 %
R 18	2	33 %	<i>Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot.</i>	24 min	4	67 %
S 19	1	17 %	<i>Na strom přilétl kos.</i>	8 min	5	83 %
T 20	3	50 %	<i>Na střeše je vysoký komín. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.</i>	15 min	3	50 %
U 21	1	17 %	<i>Kolem domu je zelený plot.</i>	10 min	5	83 %
V 22	0	-		10 min	6	100 %

Tabulka 2 –úkol Domeček

V tabulce jsou modře a odstíny žluté označeni žáci, kteří mají odlišný mateřský jazyk, a můžeme tedy očekávat, že některým slovům neporozuměli. Žák, který má PO je označen šedou barvou.

Věty, kde nikdo nechyboval, a tedy žáci porozuměli úkolu a splnili, byly věty: „Dům má červenou střechu.; V oknech visí modré záclony.“

Věty – Úkol 13- Domeček	Úspěšně splnilo	Počet žáků	Neúspěšně splnilo	Počet žáků
<i>Dům má červenou střechu.</i>	100 %	22	-	-
<i>Na střeše je vysoký komín.</i>	73 %	16	27 %	6
<i>V oknech visí modré záclony.</i>	100 %	22	-	-
<i>Na strom přilétl kos.</i>	55 %	12	45 %	10
<i>Kolem domu je zelený plot.</i>	68 %	15	32 %	7
<i>Pod stromem leží černý kocour.</i>	77 %	17	23 %	5

Tabulka 3 – výsledky k úkolu 13

Úkol 14. – Popletená pohádka „O Červené karkulce“

Tento úkol byl opět o stupeň obtížnější než úkol „Domeček“, žáci měli označit, škrtnout slova, která se vetřela do pohádky, a tak popletla pohádku.

Tato část úkolu byla vybrána záměrně, z důvodu tématu pohádky. V druhém pololetí školního roku je v 1. ročníku na ZŠ Ke Kateřinkám projekt „Z pohádky do pohádky“, kdy téma pohádek se prolínají všemi výukovými předměty.

Před plněním úkolu „Popletená pohádka“ byla přečtena motivačně ukázka z knihy „Teta to plete“ od Ivony Březinové, kterou vydalo nakladatelství Albatros v edici „První čtení“. Tak aby se žáci naladili na pohádkový příběh.

Úkol, najít ve větě slovo, které tam nepatří je pro žáky 1. ročníku obtížné, což se také potvrdilo. V tomto úkolu šlo o slova, která do vět zapadla, a na první přečtení nepůsobí pro žáky jako přímý vetřelec, tak aby věta nedávala smysl. Zde šlo o dovednost vysuzování a literární zkušenosti, tedy aplikovat již známé vědomosti.

I při plnění posledního úkolu žáci neměli vymezený časový limit k vypracování.

Tento úkol byl pro žáky jeden z obtížnějších, museli porozumět textu a objevit slova nepatřící do klasické pohádky. Slova nepůsobila nijak rušivě, aby hned při přečtení je žáci identifikovali.

Někteří měli tento úkol hotový za 3 min nejpomalejší pracovali na vypracování úkolu 12 min. V případě delšího vypracování úkolu však nebylo pravidlo, že úkol byl vypracováván úspěšně.

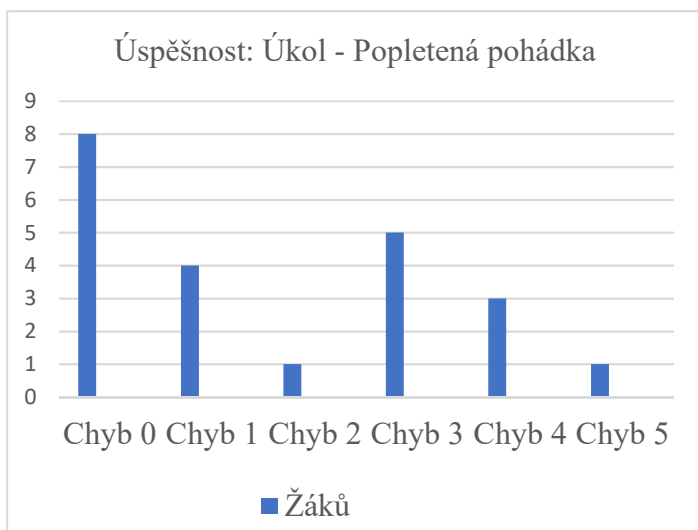
K neúspěchu vypracování tohoto úkolu má vliv i neznalost pohádky, díky některým přepracováním známé pohádky, s kterými se žáci mohli setkat např. v předškolním vzdělávání nebo v různých médiích a také i neznalost pohádky, či neporozumění. Tak jak to

můžeme předpokládat u skupiny žáků s OMJ. Jazyková bariéra při samostatné práci na textu literárního charakteru činila potíže hlavně skupině žáků, kteří mají v status osob s dočasnou ochranou.

Popletená pohádka O Červené karkulce

Karkulka šla navštívit nemocného dědečka. V kabelece nesla bábovku a víno. V lese potkala lišku. Vlk rozesmál babičku i Karkulku. Z břicha vlkovi vyskočil myslivec. Myslivec zašil vlkovi tlapku. Vlk spadl do řeky.

Obrázek 15 – Pracovní list č. 15

Graf 24 - Úspěšnost: Úkol – Popletená pohádka

Věty – Úkol 14- Popletená pohádka	Úspěšně splnilo	Žáků	Neúspěšně splnilo	Žáků
Karkulka šla navštívit nemocného dědečka.	100 %	22	-	-
V kabelece nesla bábovku a víno.	73 %	16	27 %	6
V lese potkala lišku.	95 %	21	5 %	1
Vlk rozesmál babičku i Karkulku.	73 %	16	27 %	6
Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.	59 %	13	41 %	9
Myslivec zašil vlkovi tlapku.	59 %	13	41 %	9
Vlk spadl do řeky.	73 %	16	27 %	6

Tabulka 4 - výsledky k úkolu 14

V tabulce jsou modře a odstíny žluté označeni žáci, kteří mají odlišný mateřský jazyk, a můžeme tedy očekávat, že některým slovům neporozuměli. Žák, který má PO je označen šedou barvou.

	Chyb		Neopravené věty nebo špatně opravené věty	Čas práce		Úspěšnost v procentech
<i>A 1</i>	3	43 %	<i>Vlk rozesmál babičku i Karkulku.</i> <i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i>	3 min	4	57 %
<i>B 2</i>	0			10 min	7	100 %
<i>C 3</i>	0			6 min	7	100 %
<i>D 4</i>	1	14 %	<i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i>	12 min	6	86 %
<i>E 5</i>	0			5 min	7	100 %
<i>F 6</i>	1	14 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno.</i>	7 min	6	86 %
<i>G 7</i>	4	57 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno.</i> <i>Vlk rozesmál babičku i Karkulku.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	8 min	3	43 %
<i>H 8</i>	2	29 %	<i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	10 min	5	71 %
<i>I 9</i>	4	57 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno.</i> <i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	7 min	3	43 %
<i>J 10</i>	3	43 %	<i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	12 min	4	57 %
<i>K 11</i>	4	57 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno.</i> <i>Vlk rozesmál babičku i Karkulku.</i> <i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i>	9 min	3	43 %
<i>L 12</i>	0			6 min	7	100 %
<i>M 13</i>	0			10 min	7	100 %
<i>N 14</i>	0			6 min	7	100 %
<i>O 15</i>	3	43 %	<i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	6 min	4	57 %
<i>P 16</i>	0			8 min	7	100 %
<i>Q 17</i>	1	14 %	<i>Z břicha vlkovi vyskočil myslivec.</i>	5 min	6	86 %
<i>R 18</i>	3	43 %	<i>Vlk rozesmál babičku i Karkulku.</i> <i>Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i> <i>Vlk spadl do řeky.</i>	12 min	4	57 %
<i>S 19</i>	0			5 min	7	100 %

<i>T 20</i>	3	43 %	<i>Vlk rozesmál babičku i Karkulku. Myslivec zašil vlkovi tlapku. Vlk spadl do řeky.</i>	<i>10 min</i>	4	57 %
<i>U 21</i>	5	71 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno. V lese potkala lišku. Vlk rozesmál babičku i Karkulku. Z břicha vlkovi vyskočil myslivec. Myslivec zašil vlkovi tlapku.</i>	<i>7 min</i>	2	29 %
<i>V 22</i>	1	14 %	<i>V kabelce nesla bábovku a víno.</i>	<i>5 min</i>	6	86 %

Tabulka 5 – Výsledky úkolu č. 14

2.5. Vyhodnocení celkových výsledků

V tabulce jsou zaznamenány jednotlivé dílčí výkony všech žáků, kteří nějaký úkol vypracovali, jak byli při plnění zadávaných úkolů úspěšní nebo za jakou dobu práci odevzdávali.

Zeleně jsou v tabulce označeny úkoly, které žáci po prvním vypracování pro větší nezdár a neúspěšnost opakovali.

V tabulce jsou někteří žáci označeni následující barvou pro přehlednost, o jakého žáka se jedná. Šedou barvou je označen žák, jedná se o žáka P16, který ve škole má PO a mohli jsme očekávat, že některé úkoly mohl vypracovat méně úspěšně v důsledku jeho oslabených školních dovedností. To se také projevilo při vypracování úkolu PL3, kdy se žák na práci nesoustředil a zapomněl na jednu z podmínek k úspěšnému zvládnutí úkolu. I v plnění úkolu PL5 žák úkol opakoval z důvodu velké chybovosti, kdy pro něj byl úkol náročný a nedokázal úkol dokončit. A bylo znát, že je pro žáka úkol těžce splnitelný pro jeho náročnost vzhledem k doprovodným činnostem, jakou bylo vystříhování. Žák v ostatních úkolech byl velmi úspěšný.

Další žáci, kteří jsou označeni modrou a oranžovou barvou jsou žáci s OMJ, u nich můžeme pozorovat, že pokud vypracovávali úkoly na zrakové vnímání i sluchové vnímání, vypracovali je bez větších obtíží a úkoly zvládali úspěšně vypracovat. Pokud některý úkol už museli opakovat pro větší chybovost, při opakování už však úkoly zvládli bez problémů. Jak můžeme vypořadovat z příložené tabulky, největší potíže měli žáci s OMJ s úkoly č. 13 a 14, kde žáci museli pracovat s psaným textem a porozumět mu. Zde se projevuje nedostatečná jazyková zásoba, některým slovům žáci nerozumí a v textu nepochopí jejich významu.

V tabulce vidíme označené žlutou barvou úspěšně zvládnuté úkoly, kde žáci nechybovali a jaká tedy byla úspěšnost jednotlivých žáků v určitých úkolech a také, můžeme pozorovat výsledky úkolů, kde úspěšnost žáků byla velmi nízká.

Velmi nízká úspěšnost byla v úkole č. 8 na pravolevou orientaci, kde bez chyby úkol vypracoval jediný žák.

Také můžeme vidět, že žáci H 8 a T 20 vypracovali větší množství úkolů napoprvé s menší úspěšností, ale po opakování úkolu již dosahovali lepších výsledků. U těchto žáků, kteří pracovali s velkými výkyvy, se mohou v budoucnosti rozvinout specifické poruchy učení, a jejich školní výsledky budou záviset na dalším rozvoji v klíčových dovednostech a na vývoji jejich vzdělávání. V prvopočátečních nezdarech se však nemusí hned jednat o neúspěch

v dalším vzdělávání, ale je dobré identifikovat potencionální problém a podpořit právě tu část, kde žák selhává a nedosahuje úspěšnosti, tedy zaměřit se na cílený rozvoj této oblasti.

Pro žáky 1. ročníku byly všeobecně obtížné úkoly spojené s dovedností čtení a čtení s porozuměním, kdy v době vypracování ještě žáci neměli upevněné strategie čtení a nedokázali porozumět přiloženému textu a splnit požadované.

	PL 1 Stiny I.	PL 2 Lanovky	PL 3 Kuřecí cesta	PL 4 Stejně obrázky	PL 5 Stiny II.	PL 6 Obr. stejně otočené	PL 7 Shoda- Budíky	PL 8 Pravolevá orientace	PL 9 Otočené na řádku	PL10 Stejně na řádce I:	PL 11 Stejně na řádce II.	PL 12 Slepice, slabika „ce“	PL 13 Domeček	PL 14 Popletená pohádka			
A1	0 2	0 3	0 4	0 1	4 5	1 3	0 7	1 1	0 1	- -	0 2	0 8	0 1	3 1			
B2	0 1	- -	- -	0 1	2 4	- -	- -	2 2	- -	- -	- -	0 8	0 7	0 7			
C3	0 6	0 7	1 3	2 2	2 2	0 3	0 1	1 3	0 1	1 6	0 3	0 3	2 8	0 3			
D4	0 2	- -	- -	0 2	0 2	- -	0 2	1 3	0 1	- -	- -	0 4	1 9	1 8			
E5	0 1	0 4	0 1	0 1	0 4	0 3	0 1	0 1	0 1	- -	0 1	1 3	0 3	0 2			
F6	0 1	1 2	1 2	1 2	0 3	5/0	2 0	1 2	1 1	18/0	3 0	4 6	2 0	1 1	4 1	4 4	
G7	0 3	1 8	1 3	0 3	0 5	0 3	- -	1 2	- -	1 5	2 4	1 3	2 10	4 5			
H8	0 5	1 6	N/0	6 0	3 0	5 6	6 0	3 4	3 2	0 2	20/0	6 33	4 1	6 13	2 7		
I9	0 4	1 4	1 1	1 4	1 5	4 6	0 3	2 2	1 0	3 -	- 13	0 5	3 6	4 11	4 4		
J10	0 4	3/1	2 0	5 0	3 2	5 6	8 0	7 2	3 3	5/0	3 7	4 -	- 0	6 3	7 3	8 8	
K11	0 4	0 3	0 4	1 1	0 6	0 3	- -	1 1	- -	0 5	- -	0 5	1 12	5 6			
L12	0 2	1 3	3 4	2 3	3 5	1 3	0 4	3 3	1 1	4/0	3 4	4 12	2 0	8 7	0 6		
M13	0 5	0 5	4/0	3 0	4 0	7 11	5 0	2 1	2 2	0 3	1 4	1 4	2 6	2 7	0 7		
N14	0 3	0 1	1 4	0 1	3 4	0 3	0 8	1 1	- -	0 3	2 2	0 7	1 5	0 3			
O15	0 1	0 3	0 5	0 2	0 5	1 3	0 3	4/1	3 0	1 4	2 5	5 2	1 1	6 3	3 3		
P16	0 3	0 7	3/0	3 0	3 10	0 8	1 4	0 7	1 2	0 2	0 7	- -	0 2	0 4	0 5		
Q17	0 5	- -	- -	0 2	1 5	- -	0 4	1 1	0 2	- -	- -	- -	0 5	0 4	1 2		
R18	0 5	1 4	0 5	0 1	0 5	1 3	0 4	3 3	3 0	1 -	- -	0 5	0 5	2 11	3 8		
S19	0 1	0 3	1 4	0 2	2 4	0 1	- -	2 2	2 0	1 18	2 1	0 1	4/0	1 1	2 0	2 2	
T20	0 4	3/1	3 7	5/0	4 0	3 0	3 5	7 1	6 3	2 8	2 34	0 5	36/0	3 6	1 4	3 7	3 7
U21	0 5	0 1	0 1	1 2	0 5	0 3	0 4	1 1	0 3	2 2	1 3	0 2	1 4	5 4			
V22	0 2	- -	- -	1 3	3 1	- -	0 5	1 2	0 3	- -	- -	- -	0 2	0 4	1 2		
	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	ch ě	

Tabulka 6 – souhrn výsledků

3. Závěr

Tato diplomová práce se zaměřila na zkoumání předčtenářských dovedností jako indikátoru raných obtíží ve čtenářské gramotnosti prostřednictvím akčního výzkumu. Teoretická část diplomové práce "Předčtenářské dovednosti jako indikátor raných obtíží ve čtenářské gramotnosti" se zaměřila na analýzu vybraných předčtenářských dovedností a jejich význam pro čtenářskou gramotnost. Práce zkoumala klíčové aspekty čtenářské pregramotnosti, její podporu v rámci školských dokumentů a identifikovala rané obtíže, které mohou ovlivnit úspěšnost žáků při výuce čtení. Zaměřila se na vývoj předčtenářských dovedností, na identifikaci a rozvoj klíčových dovedností, které žáci potřebují před zahájením výuky čtení. Sem patří fonemické uvědomění, slovní zásoba, znalost písmen, zraková a sluchová percepce a schopnost vyprávět příběh. Práce se také zabývala pojmy čtenářská gramotnost a pregramotnost, rozdíl mezi čtenářskou gramotností a pregramotností, včetně definic a jejich významu pro vzdělávací proces. Součástí byl i přehled nejnovějších výzkumů a teorií o tom, jak rané dovednosti ovlivňují dlouhodobé čtenářské schopnosti. Zajímala se také o pedagogickou praxi. Analyzovala různé pedagogické přístupy a metodiky používané k rozvoji předčtenářských dovedností. Rozepsala se o zrakovém a sluchovém vnímání, vypisovala teoretické základy zrakového a sluchového vnímání, jejich význam pro čtenářské dovednosti a metody jejich rozvoje v předškolním a raném školním věku. Práce také vycházela z analýzy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a předškolní vzdělávání (RVP PV) z hlediska podpory čtenářských dovedností. Rozebrali se konkrétní cíle a očekávané výstupy v oblasti čtenářské gramotnosti uvedené v těchto dokumentech. V části Čtení jako nedílná součást života se rozebrala důležitost čtení v každodenním životě a jeho vliv na osobní i akademický rozvoj jedince. Zdůraznila se zde potřeba systematické podpory čtenářských dovedností od raného věku. Podrobný rozbor pojmu gramotnost je v kapitole Gramotnost, včetně čtenářské gramotnosti, počáteční čtenářské gramotnosti a předčtenářské gramotnosti. Tato část se věnovala definicím, významu a vzájemným vztahům mezi těmito pojmy. Teoretická část poskytla široký teoretický rámec pro pochopení důležitosti předčtenářských dovedností a jejich vlivu na úspěšné osvojení čtenářských schopností. Vytvořila tak základ pro praktickou část práce, která se zaměřuje na konkrétní šetření a analýzy prováděné s žáky a učiteli.

V praktické části se jednalo o kvalitativní formu výzkumu, konkrétně o akční výzkum v několika fázích. Byly zde představeny předčtenářské dovednosti, které byly prakticky vyzkoušeny s žáky první třídy ZŠ Ke Kateřinkám v Praze 11. Zjišťování probíhalo ve třech

fázích: nejprve v říjnu 2023, kdy žáci vypracovali dvanáct pracovních listů zaměřených na zrakové a sluchové vnímání, následně v prosinci, kdy opakovali úkoly s vyšší chybovostí, a nakonec v dubnu, kdy byli znovu testováni. Výsledky ukazovaly, jak oslabené zrakové a sluchové vnímání ovlivňuje úspěšné zvládnutí předčtenářských a čtenářských dovedností.

Výzkum se zaměřil také na konkrétní obtíže, jako je pravolevá orientace, kde 95 % žáků zaznamenalo vysokou chybovost. Celkově práce přinesla důležité poznatky o připravenosti žáků ke čtení a efektivitě pedagogických metod v rané výuce čtenářských dovedností. A také shrnovala odpovědi na výzkumné otázky. Jaká je úroveň předčtenářských dovedností žáků na počátku školní docházky? Jak se mění úroveň předčtenářských dovedností žáků během prvního roku školní docházky? Jaké specifické předčtenářské dovednosti mohou sloužit jako indikátory raných obtíží ve čtenářské gramotnosti? Jaký je vztah mezi úrovní předčtenářských dovedností a pozdějšími čtenářskými schopnostmi u žáků v 1. ročníku ZŠ? Jaké intervenční strategie mohou být použity k podpoře žáků s nízkou úrovní předčtenářských dovedností? Výsledky ukázaly, že existuje významná souvislost mezi úrovní předčtenářských dovedností a následnými obtížemi ve čtenářské gramotnosti. Žáci, které vykazovali nižší úroveň předčtenářských dovedností, měli tendenci čelit větším výzvám při osvojování čtenářských dovedností v pozdějším období. Akční výzkum umožnil identifikovat konkrétní oblasti, kde je třeba zaměřit intervence, aby se minimalizovaly budoucí obtíže ve čtenářské gramotnosti. Doporučení zahrnují zaměření na rozvoj fonologického povědomí, slovní zásoby a porozumění textu již v raném věku. Implementace těchto intervencí může významně přispět k prevenci čtenářských obtíží a podpořit úspěšný rozvoj čtenářské gramotnosti.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

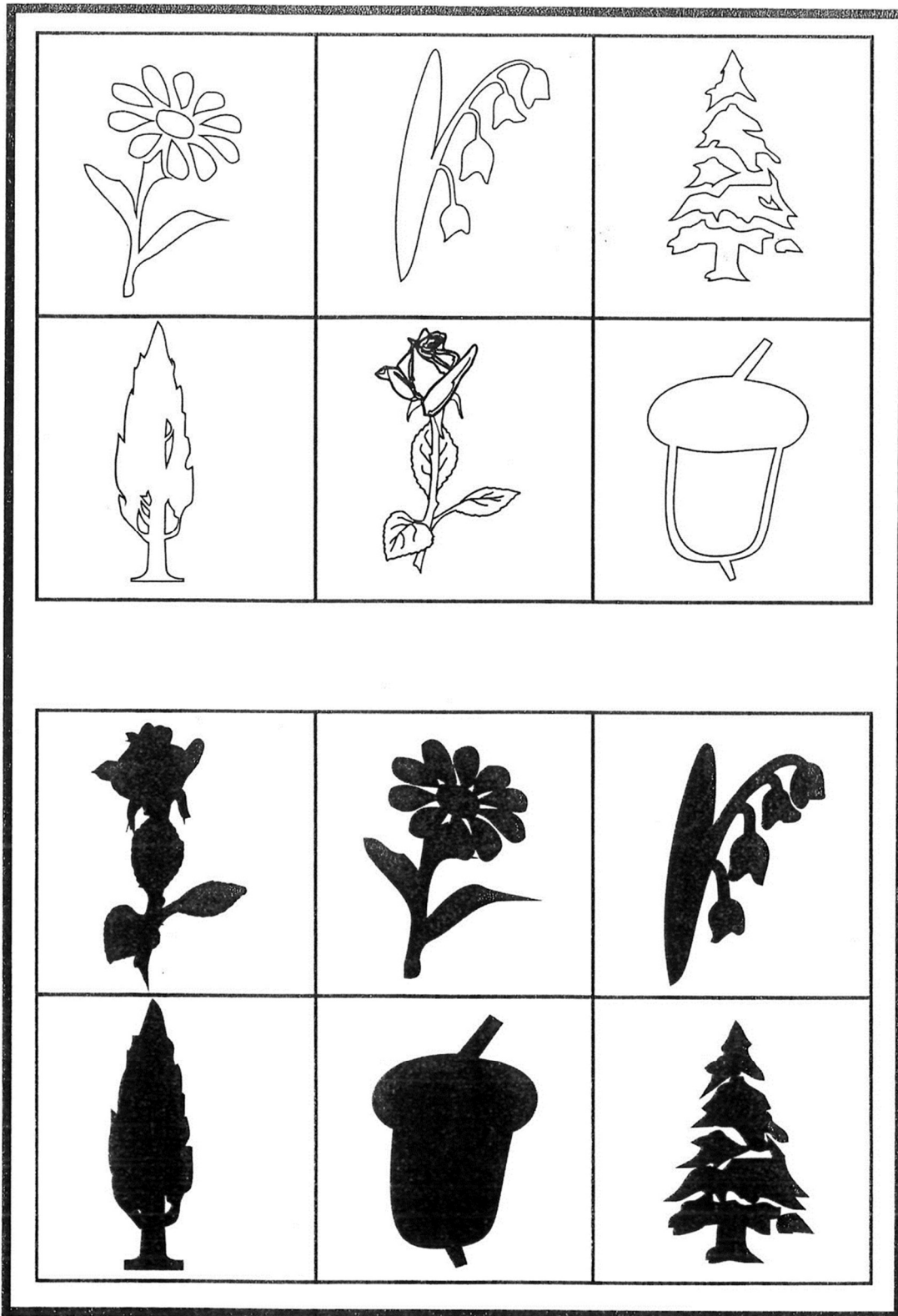
1. ČERNÁ, Olga: *Čtení není žádná nuda – Náměty k rozvíjení čtenářské gramotnosti a radosti ze čtení*. Praha. Portál, 2014. 120 s. ISBN 978-80-262-0720-7.
2. FASNEROVÁ, Martina: *Prvopočáteční čtení a psaní*. Praha: Grada, 2018. 288 s. ISBN 978-80-271-0289-1.
3. HAVLÍNOVÁ, Hana: *Chci číst jako táta s mámou – Jak se stát čtenářem*. Praha: Grada, 2019. 160 s. – ISBN 978-80-271-0743-8.
4. KŘIVÁNEK, Zdeněk, WILDOVÁ, Radka a kol.: *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 2011. 142 s. ISBN 80-86039-55-2.
5. POKORNÁ, Věra: *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení – Rozvoj vnímání a poznávání*. Praha: Portál, 2011. 156 s. ISBN 978-80-7367-931-6.
6. TOMÁŠKOVÁ, Iva: *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škol*. Praha: Portál, 2015. 144 s. ISBN 978-80-262-0790-0.
7. TOMKOVÁ, Anna: *Program Čtením a psaním ke kritickému myšlení v primární škole*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. 98 s. ISBN 978-80-7290-315-3.
8. VYKOUKALOVÁ, Věra, WILDOVÁ, Radka: *Čtenářská gramotnost žáků 1. stupně a možnosti jejího rozvoje*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2013. 200 s. ISBN 978-80-7290-642-0.
9. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8
10. KOLÁŘ, Zdeněk, a kolektiv: *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2
11. SPILKOVÁ, Vladimíra, a kolektiv: *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005, 311 s. ISBN 80-7178-942-9
12. FICOVÁ, Lenka, Theodora: *Hry pro rozvoj čtení: od batolete po školáka*. Praha: Grada, 2023, 134 s. ISBN 978-80-271-3778-7
13. DOLEŽALOVÁ, Alena, Bára, *Metodický průvodce k výuce čtení a psaní v 1. ročníku*, NOVÁ ŠKOLA, BRNO 2017, str. 9, 978-80-7289-914-2
14. LEWIN, K. (1946) Action research and minority problems. Journal od Social Issues. roč. 2, č. 4.
15. COREY S. M. (1954), Action research in education. The journal of educational research. 1954,.
16. WHITHEAD, J. (1993). The growth of educational knowledge. Bournemouth: Hyde Publications.

Internetové zdroje

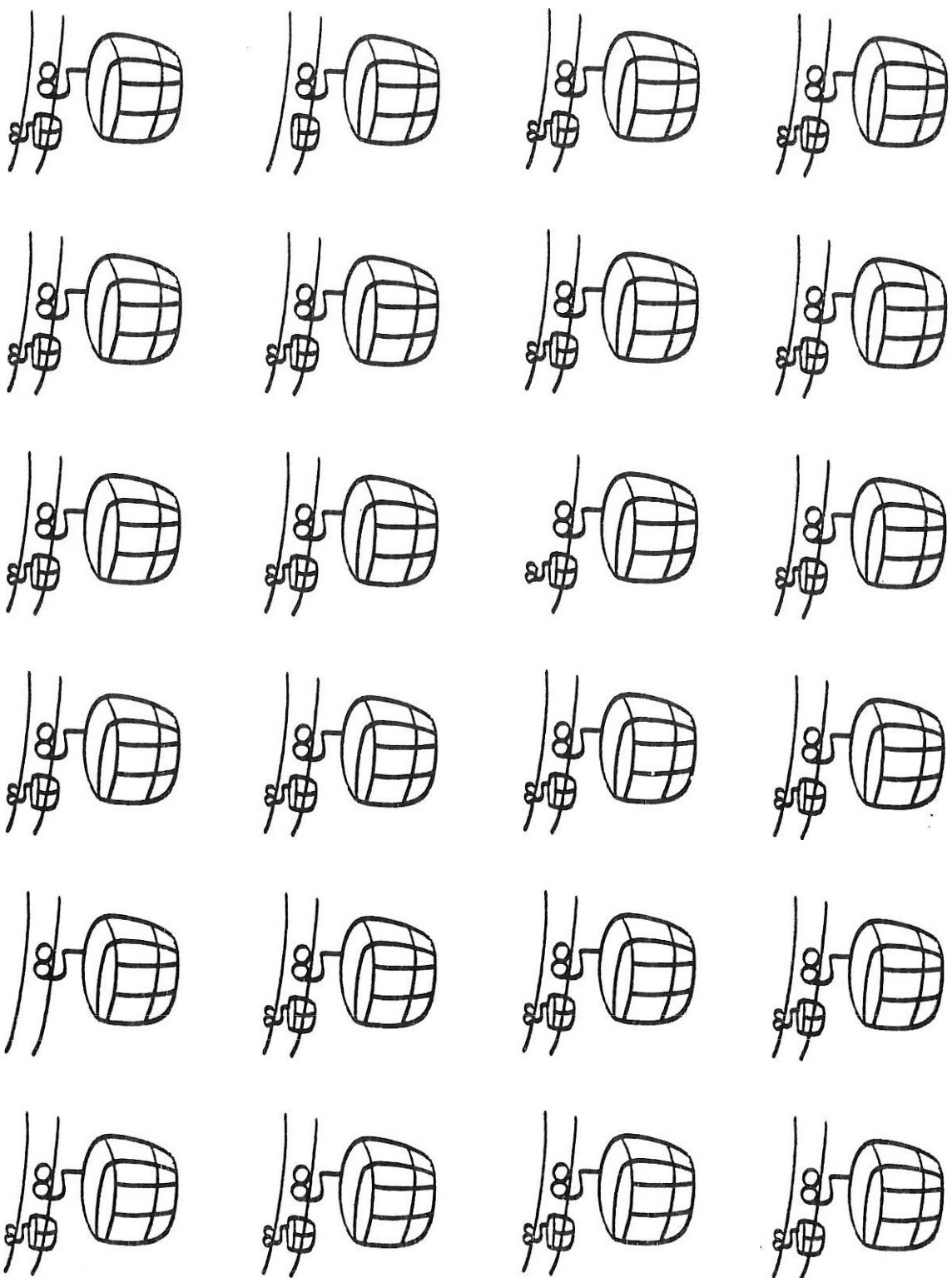
17. WILDOVÁ, Radka, KOŽELUHOVÁ, Eva, RONKOVÁ, Jolana, KUCHARSKÁ, Anna, ŠPAČKOVÁ, Klára: *Didaktika počáteční čtenářské gramotnosti a pregramotnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2021. ISBN 978-80-7603-314-6 <https://cuni.futurebooks.cz/book/81-didaktika-rozvoje-pocatecni-ctenarske-gramotnosti/?/1-zakladni-pojmy-a-ontogeneze-ctenarske-gramotnosti/2-ontogeneze-ctenarske-gramotnosti/2-4-funkcni-gramotnost/>
18. *RVP ZV, MŠMT*, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ucebni-dokumenty>, 2023
19. *RVP PV, MŠMT*, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. září 2021

Seznam příloh

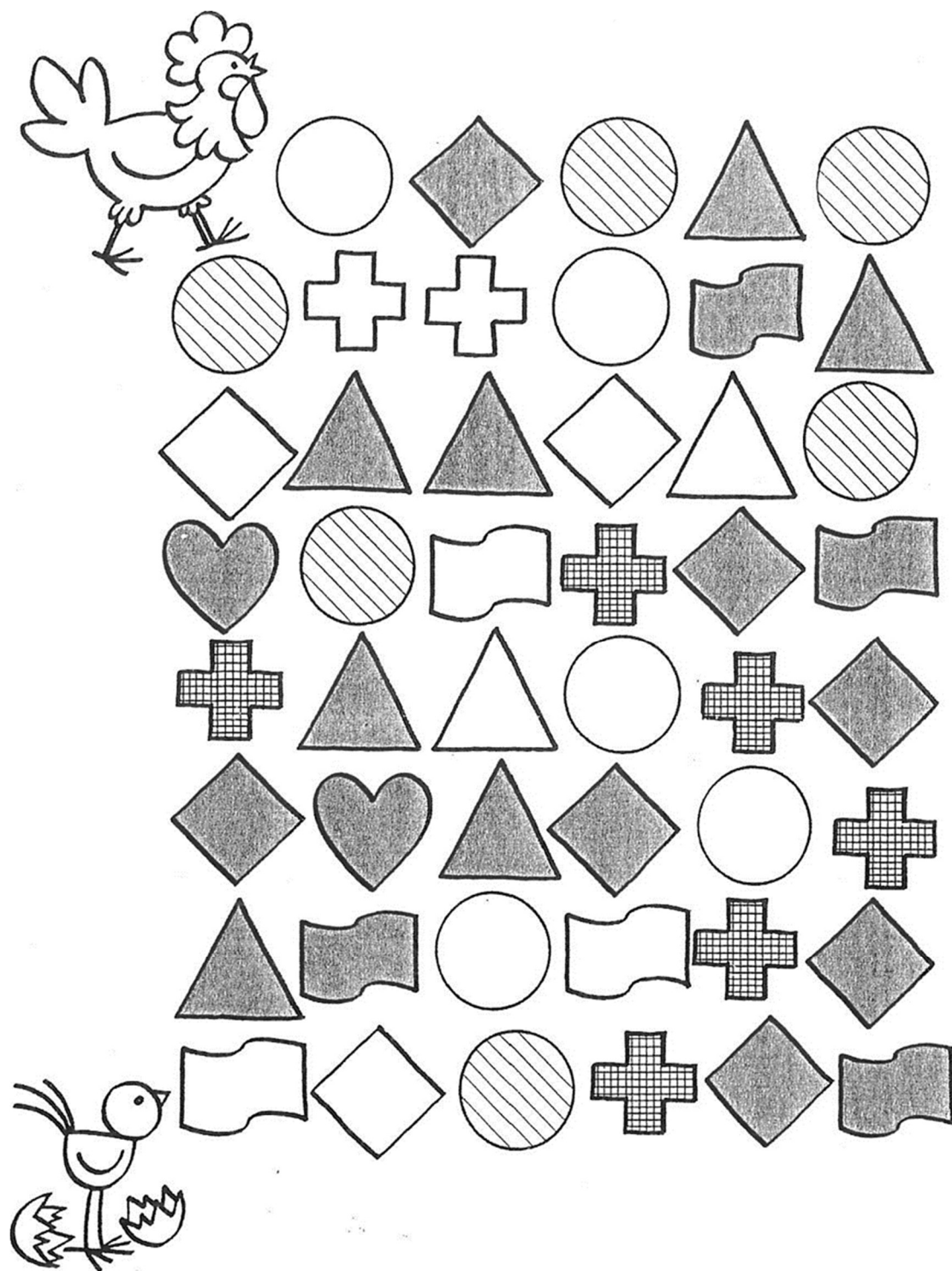
Pracovní list č.1- Stíny

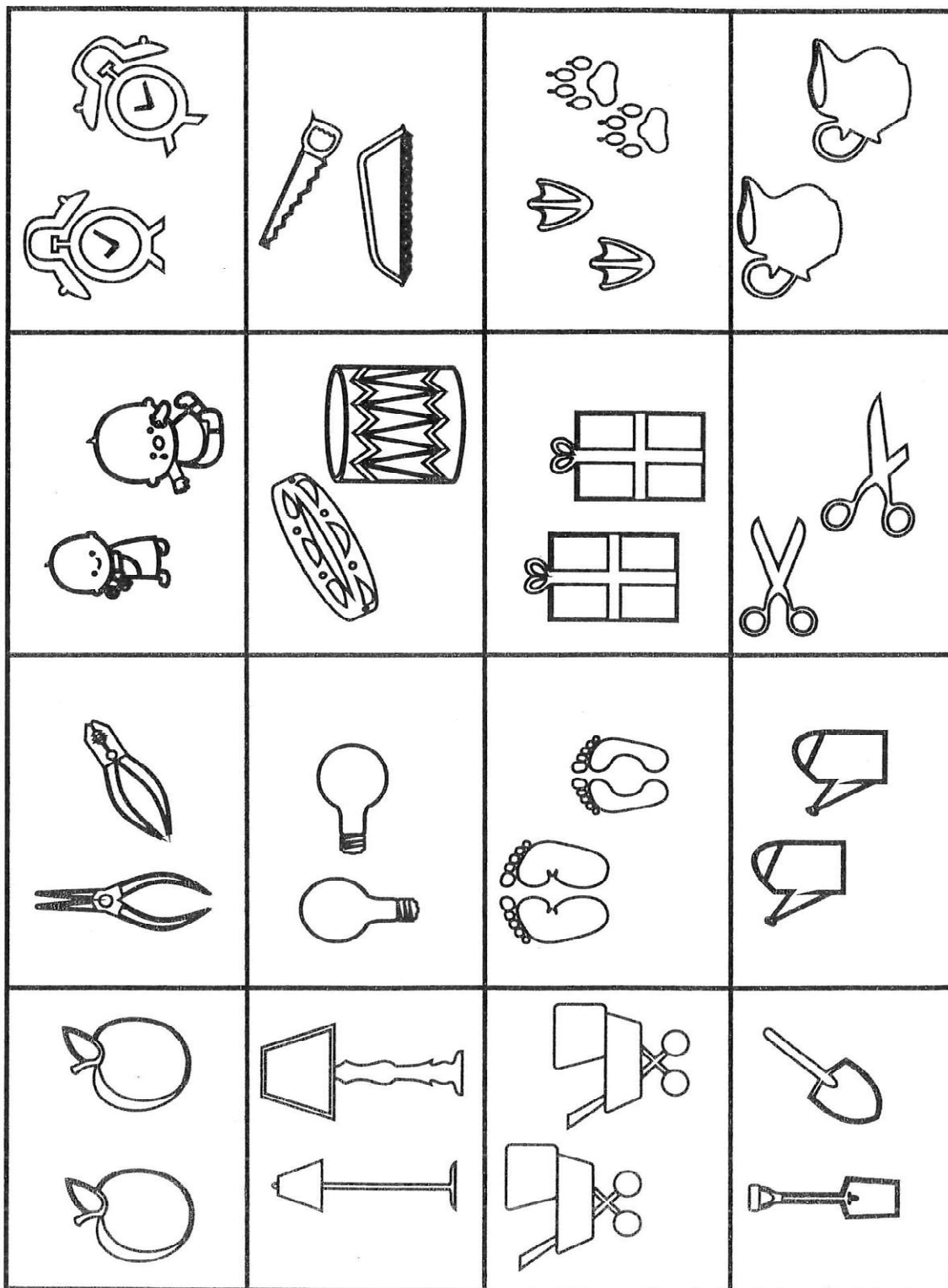
Pracovní list č.2 – Postřeh a pozornost – lanovky

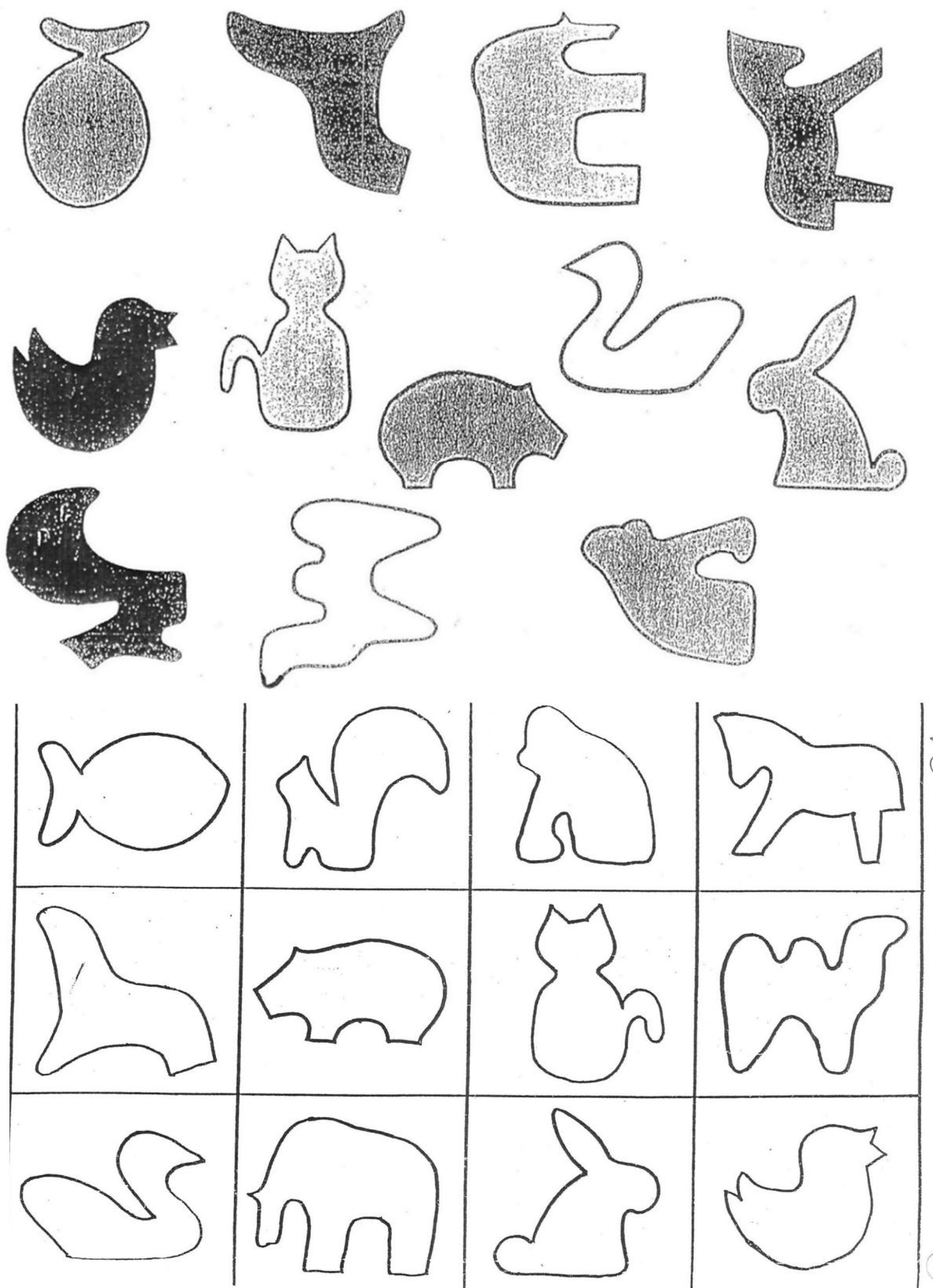
Pracovní list č.3 – Abstraktní myšlení– Kuřecí cesta

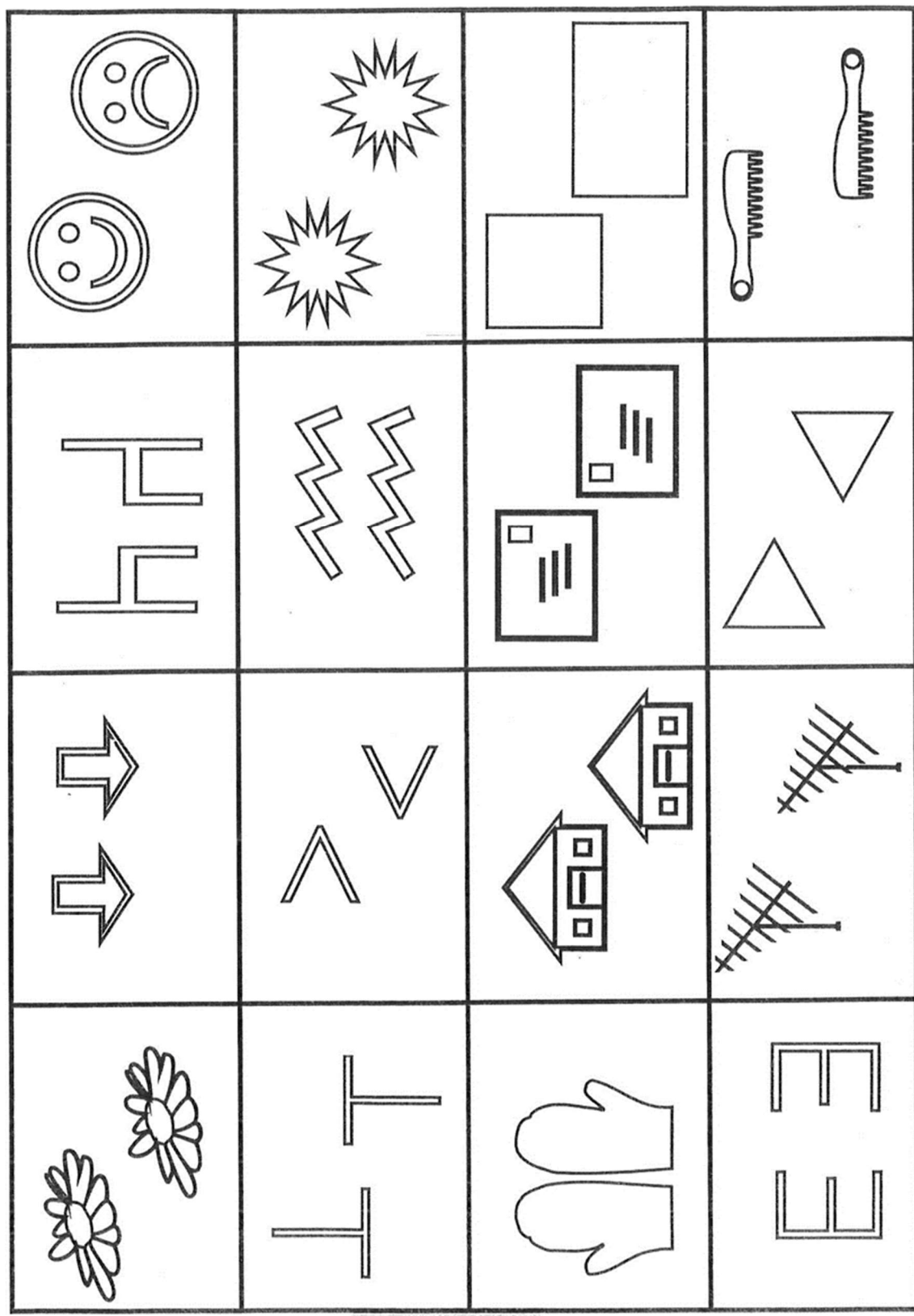
Pracovní list č.4 – Dva stejné obrázky

Pracovní list č.5

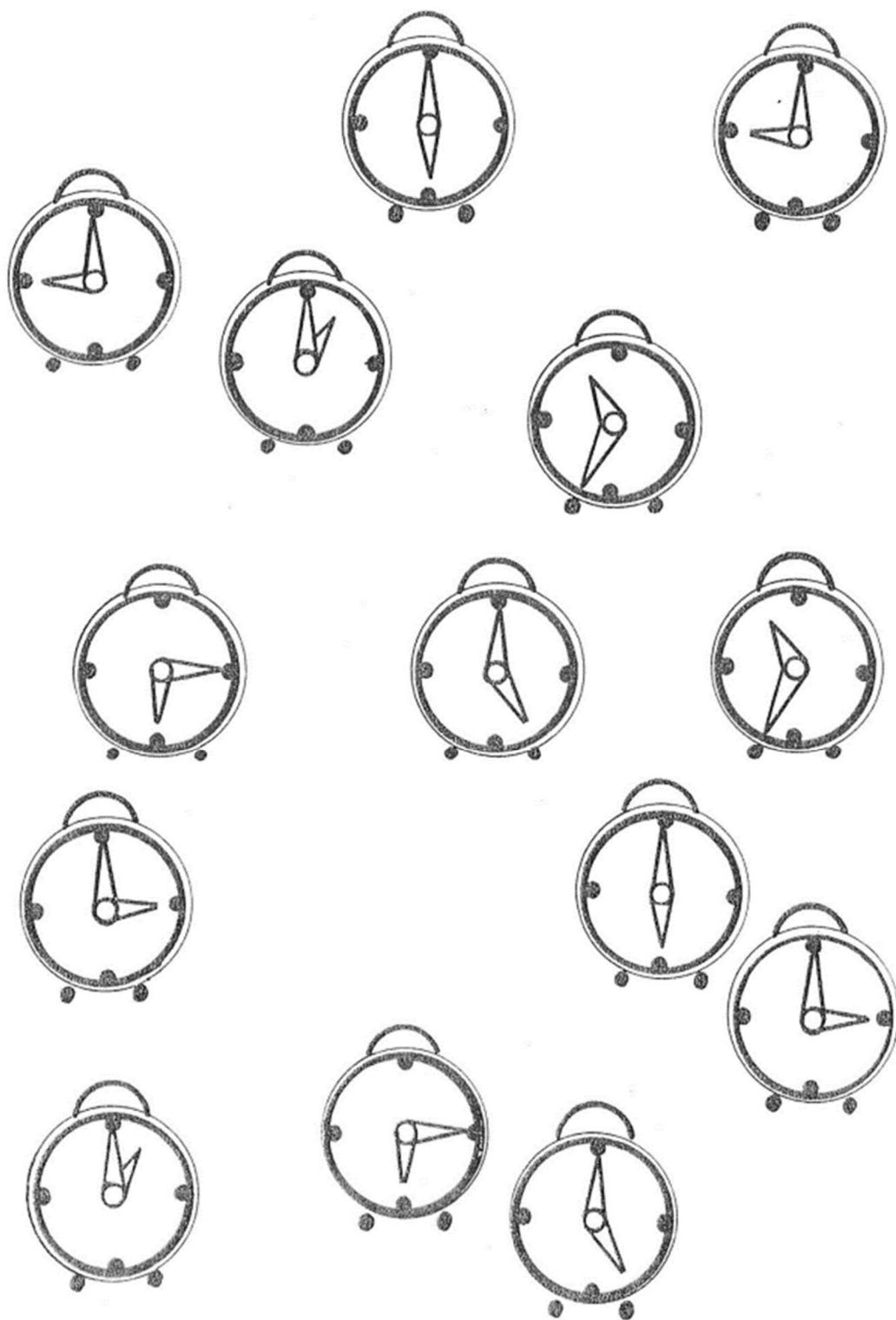

Pracovní list č.6 - Dva stejné obrázky, i stejně otočené

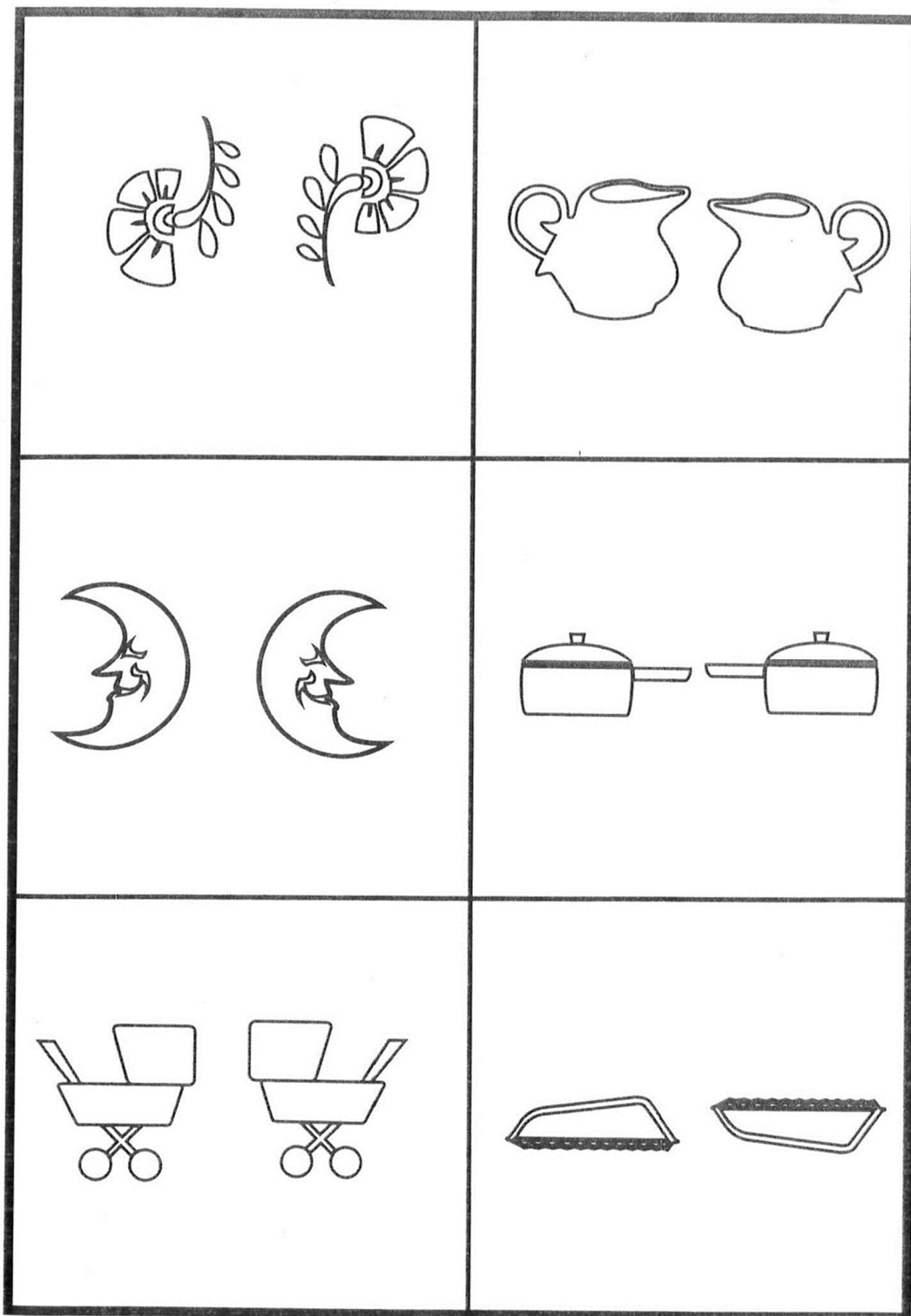

Pracovní list č. 7 - Budíky

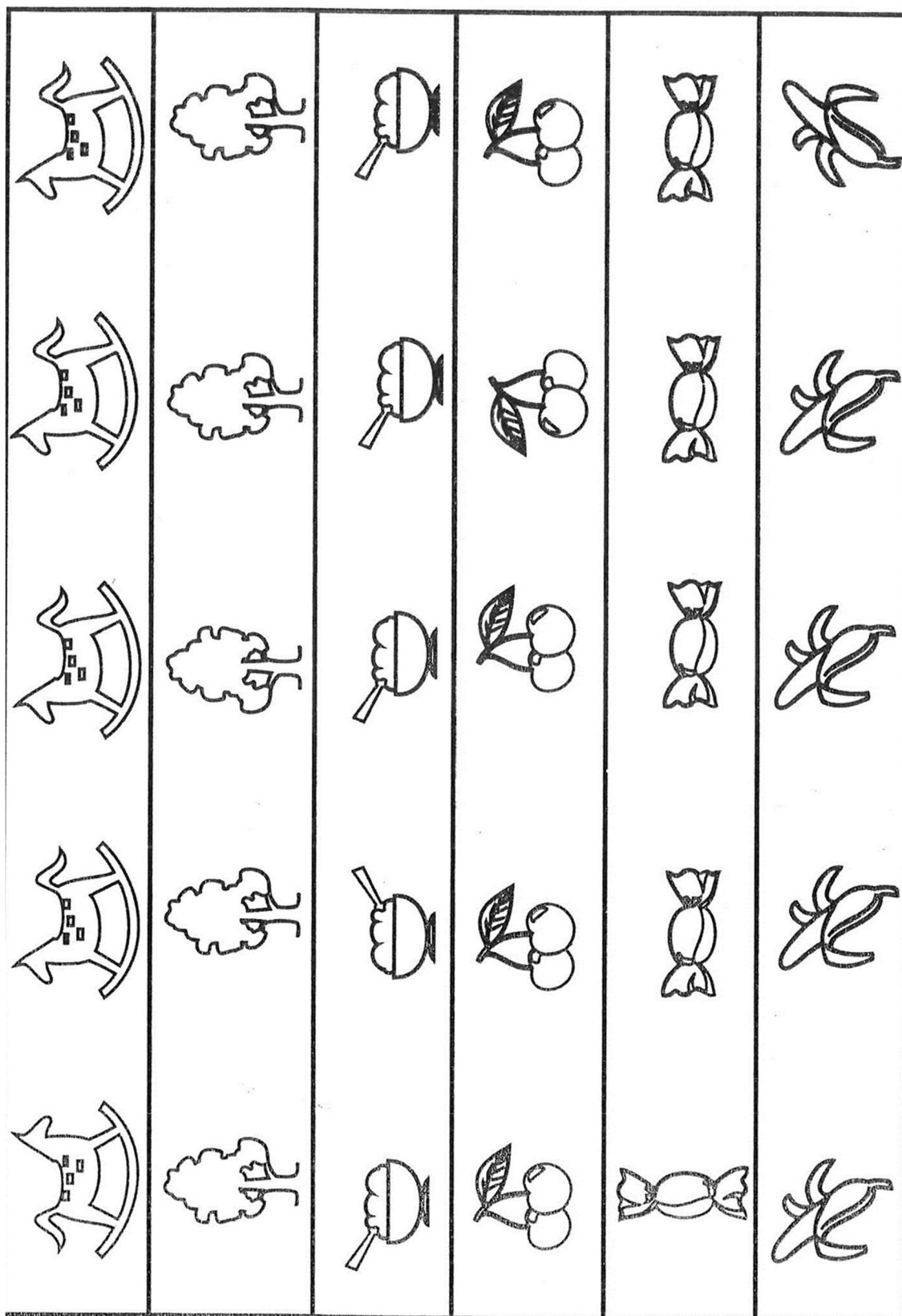
Které budíky ukazují ručičkami stejné? Spoj je k sobě čarou.

Pracovní list č. 8 – Pravolevá orientace

Pracovní list č. 9. – Otočený obrázek na řádce

Pracovní list č. 10. – Stejné tvary

Najdi všechny tvary, které jsou stejné jako první tvar v řádku, a podtrhni je.

Pracovní list č. 11. – Stejné tvary II.

Podle prvního tvaru v řádce najdi tvary stejné a barevně je vytáhni.

b	p	q	b	d	b	q	b	d	∞
d	d	d	b	d	∞	d	q	p	d
P	q	P	d	P	b	q	P	q	P
q	q	P	b	q	d	P	q	q	P
p	q	b	q	p	p	q	d	p	d
q	p	q	q	q	d	p	d	p	q
P	P	B	B	P	B	P	P	B	B
u	u	u	u	u	u	u	u	u	u

Pracovní list č. 13. – Domeček a popletená pohádka

PedF UK v Praze, 2012 KA3 Nástroje pro hodnocení čtenářských kompetencí, projekt Rozvoj čtenářských kompetencí v prostředí inkluzivní školy

Pracovní list — 1. ročník

Období: březen–duben (3)

Evaluační záměr: Zjišťování úrovně v dovednosti čtení, tj. schopnosti fonematické a vizuální analýzy a syntézy, schopnosti korespondence grafém — foném při čtení a psaní. Zjišťování schopnosti uplatnit vlastní čtenářskou strategii při dekódování slova, schopnosti uplatnit funkčně čtenářské dovednosti (čtení s porozuměním, vysuzování, aplikace), zjišťování úrovně jazykových znalostí, zjišťování úrovně literární (čtenářské) zkušeností (vztah ke čtení).

Datum:(doporučeno na konci dubna)

1. Dokresli a vymaluj obrázek domečku podle popisu pod obrázkem:

Domeček

Dům má červenou střechu. Na střeše je vysoký komín. V oknech visí modré záclony. Na strom přilétl kos. Kolem domu je zelený plot. Pod stromem leží černý kocour.

Popletená pohádka O Červené karkulce

Karkulka šla navštívit nemocného dědečka. V kabele nesla bábovku a víno. V lese potkala lišku. Vlk rozesmál babičku i Karkulku. Z břicha vlkovi vyskočil myslivec. Myslivec zašil vlkovi tlapku. Vlk spadl do řeky.

Hodnocení: 4.3.2 Úroveň literárních znalostí (Vztah ke čtení)

Seznam tabulek

TABULKA 1 - TABULKA ÚSPĚŠNOSTI A CHYBOVOSTI DANÝCH ÚKOLŮ V PROCENTECH	40
TABULKA 2 - ÚKOL DOMEČEK	59
TABULKA 3 - VÝSLEDKY K ÚKOLU 13	60
TABULKA 4 - VÝSLEDKY K ÚKOLU 14	61
TABULKA 5 - VÝSLEDKY ÚKOLU Č. 14	63
TABULKA 6 - SOUHRN VÝSLEDKŮ	65

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1- PRACOVNÍ LIST Č.1	43
OBRÁZEK 2 – PRACOVNÍ LIST 2.	44
OBRÁZEK 3 – PRACOVNÍ LIST Č. 3	46
OBRÁZEK 4 – PRACOVNÍ LIST Č. 4	47
OBRÁZEK 5 – PRACOVNÍ LIST Č. 5	49
OBRÁZEK 6 – PRACOVNÍ LIST Č. 5	49
OBRÁZEK 7 - PRACOVNÍ LIST Č. 7	50
OBRÁZEK 8 – PRACOVNÍ LIST Č. 7	51
OBRÁZEK 9 – PRACOVNÍ LIST Č. 8	52
OBRÁZEK 10 – PRACOVNÍ LIST Č.9	53
OBRÁZEK 11 – PRACOVNÍ LIST Č. 10	54
OBRÁZEK 12 – PRACOVNÍ LIST Č. 11	55
OBRÁZEK 13 – PRACOVNÍ LIST Č. 12	56
OBRÁZEK 14 – PRACOVNÍ LIST Č.13	58
OBRÁZEK 15 – PRACOVNÍ LIST Č. 15	61

